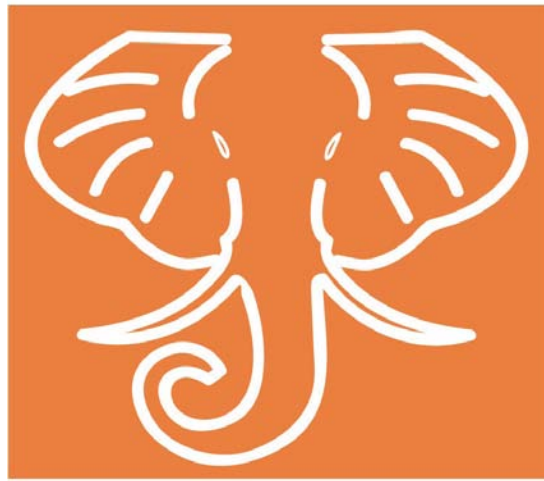

Beauties of English poets = Tsaghkak'agh k'ert'oghats' Angghiats'wots'.

In the island of S. Lazzaro, Venice : [Armenian Academy?], 1852.

<http://hdl.handle.net/2027/dul1.ark:/13960/t2f77jm1m>

HathiTrust

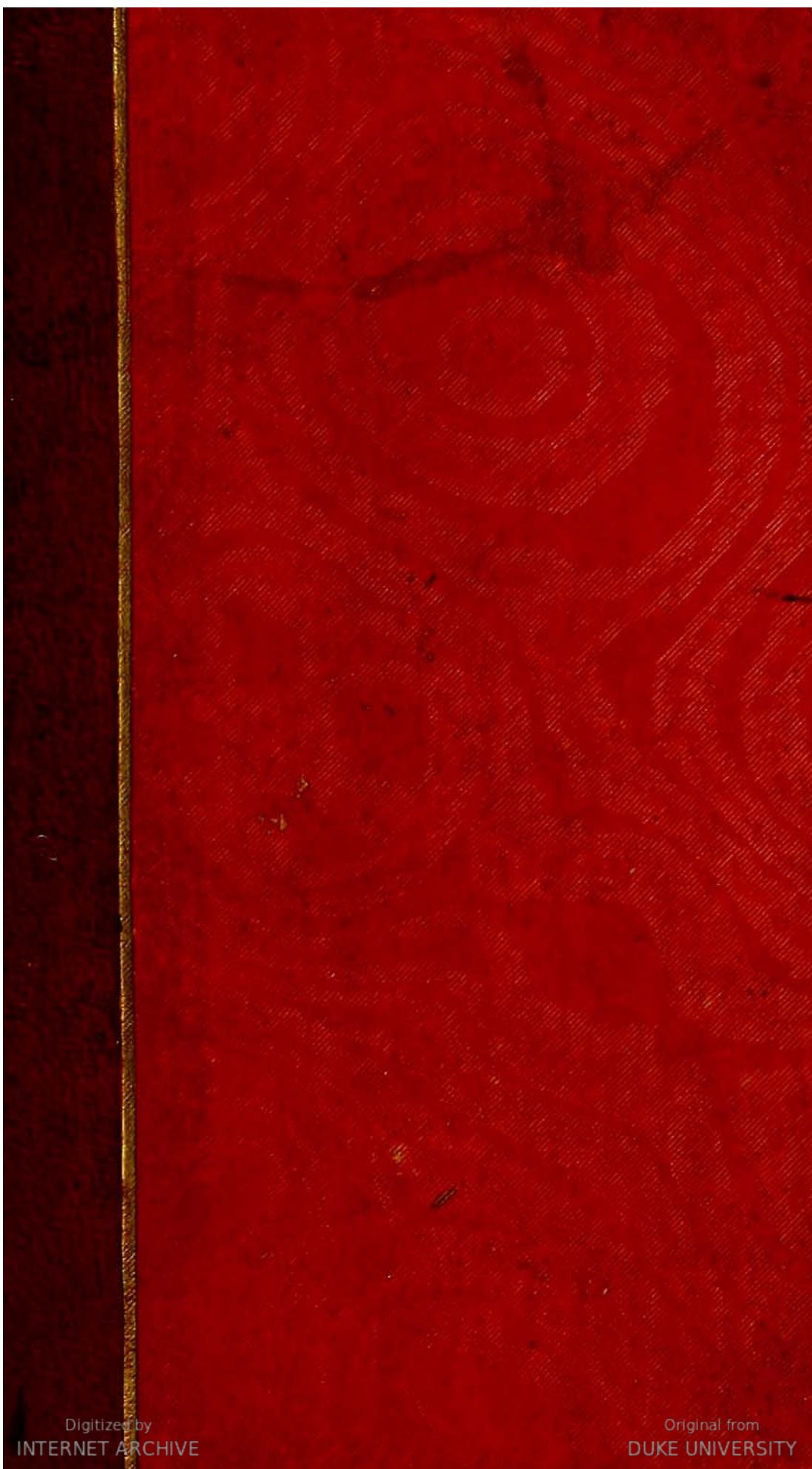

www.hathitrust.org

Public Domain

http://www.hathitrust.org/access_use#pd

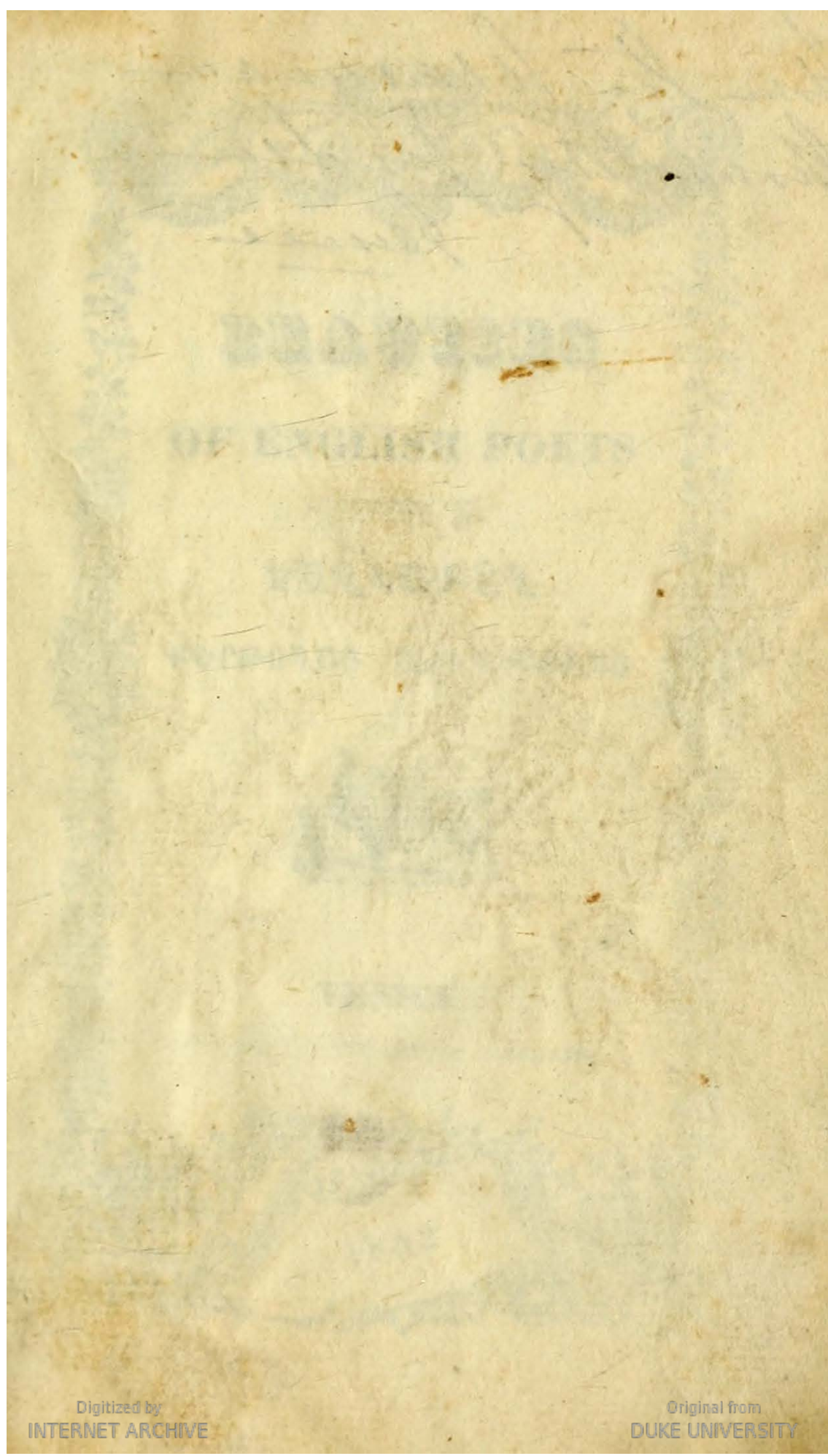
We have determined this work to be in the public domain, meaning that it is not subject to copyright. Users are free to copy, use, and redistribute the work in part or in whole. It is possible that current copyright holders, heirs or the estate of the authors of individual portions of the work, such as illustrations or photographs, assert copyrights over these portions. Depending on the nature of subsequent use that is made, additional rights may need to be obtained independently of anything we can address.

PERKINS LIBRARY

Duke University

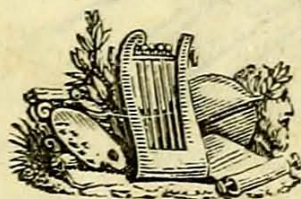
Rare Books

From the American
Monastery Garden -
Perice

BEAUTIES
OF ENGLISH POETS

ԵԱՂԿԱՔԱՂ
ՔԵՐԹՈՂԱՅ ԱՆԳՂԻԱՅԻՈՅ

VENICE
IN THE ISLAND OF S. LAZZARO

1852

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
Duke University Libraries

<http://archive.org/details/beautiesofenglis01awge>

Digitized by
INTERNET ARCHIVE

Original from
DUKE UNIVERSITY

LORD BYRON'S
ENGLISH AND ARMENIAN
HANDWRITING

Lord Byron

10th + 1817

FROM THE LETTERS
OF LORD BYRON

2 January 1817

On my arrival at Venice in the year 1816, I found my mind in a state which required study, and study of a nature which should leave little scope for the imagination, and furnish some difficulty in the pursuit. — At this period I was much struck — in common, I believe, with every other traveller — with the society of the Convent of St. Lazarus, which appears to unite all the advantages of the monastic institution, without any of its vices. — The neatness, the comfort, the

Ի ԹՂԹՈՑ

ԼՈՐՏ ՊԱՅՐԸՆԻ

2 Յունուար 1817

Յորժամ յամին 1816 հասի ես 'ի վե-
նետիկ, կարևոր պիտոյ անձին իմոյ զուս-
մանց հրահանգս համարեցայ, զի խոհն
մի պարասլ առցեն ստեղծաբան ցնորք
մտացս, և զի ոչ յոյժ հեշտեալ կա-
րացից 'ի ձեռս բերել զայնոսիկ: —
Ի ժամանակի ասա յայսմիկ յոյժ հիւ-
ցեալ էին միտք իմ, որպէս և այլոց ամե-
նայն ուղևորաց, ընդ միաբանութիւն կրօ-
նաւորելոցն 'ի սուրբն զազար, որք լիովն
յանձինս բերեն զամենայն բարեմասնու-
թիւնս մենաւորութեան կենօք վարժե-

gentleness, the unaffected devotion, the accomplishments, and the virtues of the brethren of the order, are well fitted to strike the man of the world with the conviction that there is another and a better even in this life. — These men are the priesthood of an oppressed and a noble nation, which has partaken of the proscription and bondage of the Jews and of the Greeks, without the sullenness of the former or the servility of the latter. This people has attained riches without usury, and all the honours that can be awarded to slavery without intrigue. But they have long occupied, nevertheless, a part of the House of Bondage, who has lately multiplied her many mansions. It would be difficult, perhaps, to find the annals of a nation less stained with crimes than those of the Armenians, whose virtues have been those of peace, and their vices those of compulsion. But whatever may have been their destiny — and

լոցն , և անբաժք են 'ի թերութեանց
նոցա : Քանզի մաքրութիւն , խաղաղա-
ցեալ և բարեկեաց վարք , ազնուականու-
թիւն և անկեղծաւոր եռանդն յաստուա-
ծայինս և առաքինի հանգամանք միան-
ձանց կղզւոյս այսորիկ յոյժ 'ի ճահ գան-
առ 'ի յաղթահարեալ հաւանեցուցա-
նել զաշխարհասիրացն միտս զի և աստէն
իսկ 'ի կենցաղումս գոյ այլ ինչ և առա-
ւել լաւագոյն : Սոքա են քահանայք
հարստահարելոյբայց առատամիտ ազգի ,
որ կցորդ եղև տառապանաց և գերու-
թեան հրէից և հելլենացւոց , բայց անա-
րատ գտաւ յառաջնոցն խստասրտութե-
նէ և 'ի վերջնոցս անարգ վատութենէ . որ
ճոխացաւ ընչիւք առանց վաշխից և տո-
կոսեաց . և լի եղև ամենայն փառօք զորս
մարթիցէ ունել 'ի ստրկութեան առանց
խաբկանաց , և սակայն զժամանակս եր-
կայնս եկաց մնաց նա 'ի տան կապանաց ,
և յաւուրս յետինս առաւելաւ բնա-
կութիւն նորա անդէն : Դժուարին իմն
թուի ինձ գտանել յիշատակարանս ազ-

it has been bitter — whatever it may be in future, their country must ever be one of the most interesting on the globe; and perhaps their language only requires to be more studied to become more attractive. If the Scriptures are rightly understood, it was in Armenia that Paradise was placed — Armenia, which has paid as dearly as the descendants of Adam for that fleeting participation of its soil in the happiness of him who was created from its dust. It was in Armenia that the flood first abated, and the dove alighted. But with the disappearance of Paradise itself may be dated almost the unhappiness of the country; for though long a powerful kingdom, it was scarcely ever an independent one, and the satraps of Persia and the pachas of Turkey have alike desolated the region where God created man in his own image.

գաց այնչափ ազատու 'ի մեծամեծ եղե-
ռանց իբրու զՀայոցն . քանզի առաքի-
նութիւնք նոցա խաղաղութեան են ար-
գասիք , և թերութիւնքն բռնադատու-
թեան արդիւնք : Սակայն զինչ և լեալ իցէ
բաղդ նոցա , արդարեւ բա՛ղդ դառն , զինչ
և յապագայսն լինիցի , այլ աշխարհն ու-
ցին յամենայն ժամանակս կացցէ մնասցէ
իբրեւ զմի յառաւելստաւանացն ընդ
ամենայն տիեզերս . և բարբառ նոցա առ-
հաճոյագոյն ևս լինելոյ թերեւս ոչ իմիք
կարօտասցի , բայց մտադիւրագոյնս ար-
դեօք յուսումն նորին թեւակոխելոյ :
Եթէ ուղղութեամբ ոք խմաստից սրբա-
խօս տառիցն խելամուտ լինել կամեսցի ,
'ի Հայոց աշխարհին զԵդեմն տնկեաց
Աստուած , 'ի Հայս որ , որսկէս և զամե-
նայն սերեալսն յԱդամայ , կարի ծանրա-
գնի զփոխարէնն կշռեաց ընդ վաղանցիկ
հաղորդակցութեան երկրի իւրոյ յեր-
ջանկութիւնն այնորիկ որ ստեղծաւ 'ի
փոշւոյնորս , 'ի Հայս՝ զառաջինն համաշ-
խարհական հեղեղաց ցածեան ջուրք , և
աղանեակն եգիտ դագար ոտից իւրոց :

TO MR. MOORE

5 December 1846

By way of divertisement, I am studying daily, at an Armenian monastery, the Armenian language. I found that my mind wanted something craggy to break upon; and this — as the most difficult thing I could discover here for an amusement — I have chosen, to torture me into attention. It is a rich lan-

Այլ յաւուրց ժամանակացն յորս
Եդեմն անհետացաւ, եկին հասին թե-
րևս և ալէտք աշխարհին. և թէպէտ
ած նա զբռամբ և զզօրաւոր թագա-
ւորութիւն, այլ միահեծան պետ չեղև
երբէք. և նախարարք Պարսից և դեհ-
պետք Տաճկաց վատթարեալ ապականե-
ցին զաշխարհն յորում եստեղծ Աս-
տուած զմարդն 'ի նմանութիւն պատ-
կերի երեսաց իւրոց:

ԱՌ Պ. ՄՈՒՐ

5 Դեկտեմբեր 1816

Ի զբօսանս անձին ուսանիմ զհայոց լե-
զու 'ի մենաստանին հայոց: Քանզի և
տեսանեմ քաջ եթէ դժուարաձեռնար-
կելի ինչ պիտոյ է մտացս յոր խորտակե-
ցի. և զի աստանոր դժուարագոյնն է
ուս 'ի զբօսանս, ընտրեցի խոշտանդել
զիս յայն պարապելով: Ճօխ է լեզուս,
և առատապէս փոխարինէ եթէ ոք աշ-

guage, however, and would amply repay any one the trouble of learning it. I try, and shall go on; — but I answer for nothing, least of all for my intentions or my success. There are some very curious Mss. in the monastery, as well as books; translations also from Greek originals, now lost, and from Persian and Syriac etc.; besides works of their own people. Four years ago the French instituted an Armenian professorship. Twenty pupils presented themselves on Monday morning, full of noble ardour, ingenuous youth, and impregnable industry. They persevered, with a courage worthy of the nation and of universal conquest, till Thursday; when fifteen of the twenty succumbed to the six-and-twentieth letter of the alphabet. It is, to be sure, a Waterloo of an alphabet — that must be said for them. But it is so like these fellows, to do by it as they did by their sovereigns — abandon both; to parody the old rhymes,

խառ լիցի յուսումն նորին : Փորձ փոր-
 ձեմ և յառաջ ընթացայց , սակայն ոչ
 ինչ երաշխաւորեմ , ևս առաւել զգի-
 տաւորութեանցս իմոց և զարգացմանցս
 'ի նոյն : Են 'ի մենաստանիս ձեռագիր մա-
 տեանք կարի արժանաւորք հետաքննու-
 թեան , են և այլ մատեանք , են և թարգ-
 մանութիւնք 'ի յունական սկզբնագրոց
 որոց ոչ երևին բնագիրք առ մեզ , որ-
 պէս և 'ի պարսկականէն իսկ և յԱսոր-
 ւոցն և այլն . բաց յերկասիրութեանց
 որ բնիկ ազգայնոցն են : Ի չորից ամաց
 հետէ հաստատեցաւ 'ի Գաղլիա , վար-
 ժապետ հայկական լեզուի . աշակերտք
 քսան թուով մտին անդր յառաւօտու
 երկուշաբաթին , վառեալ ազնուական
 իմն եռանդեամբ , երիտասարդք հան-
 ճարիմաստք , և անհամեմատք 'ի ճարտա-
 րութեան : Պինդ կացին եռանդեամբ՝
 արժանի ազգին և աշխարհակալ յաղ-
 թութեանն՝ մինչև ցօրն երեքշաբաթի ,
 յորում հնգետասանք 'ի քսանից յաղ-
 թահարեցան 'ի քսանևվեցերորդ գիր ա-

“ Take a thing and give a thing ,” —
 “ Take a king and give a king. ,”

TO MR. MURRAY

4 December 1816

I wrote to you at some length last week, and have little to add, except that I have begun, and am proceeding in a study of the Armenian language, which I acquire, as well as I can, at the Armenian convent, where I go every day to take lessons of a learned friar, and have gained some singular and not useless in-

Թուլթայիցն : Արդարեւ իսկ Վադերլոյ է ա-
 Թուլթայից, զայս այսպէս արժան է ասել
 զնոցանէ : Քաջ իսկ 'ի դէպ բնաւորու-
 Թեան մարդկանդ, զայն ինչ առնել ընդ
 աթուլթայսն, զոր ինչ արարին ընդ Թա-
 դաւորս իւրեանց, լքանել զիւրաքան-
 չիւրն, 'ի դէպ իսկ ելեալ նոցա նախնոյ
 առակին . “ Առ զայս և տուր զայն ” .
 “ Առ արքայ և տուր արքայ ” :

ԱՌ Պ . ՄԸՐԻ

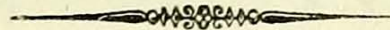
4 Դեկտեմբեր 1816

Երկարագոյնս գրեցի Քեզ յանցե-
 լում եօթնեկի, և սակաւ ինչ յաւե-
 լից, զայն միայն եթէ սկսայ և յառաջ
 վարեմ զուսումն հայկական լեզուի, յոր
 հրահանգիմ ըստ իմում կարի 'ի մենա-
 ստանին Հայոց, ուր երթամ առնուլ դաս
 'ի բանիբուն կրօնաւորէ ումեմնէ . և ծա-
 նեայ նորահրաշ և ոչ անպէտ տեղեկու-

formation with regard to the literature and customs of that oriental people. They have an establishment here — a church and convent of ninety monks, very learned and accomplished men, some of them. They have also a press, and make great efforts for the enlightening of their nation. I find the languages (which is twin, the literal and the vulgar) difficult, but not invincible (at least I hope not). I shall go on. I found it necessary to twist my mind round some severer study, and this, as being the hardest I could devise here, will be a file for the serpent.

Թիւնս ինչ զմատենագրութենէ և զսփփութեանց ազգին պնդորիկ: Ի նոցա աստանոր տեղի բնակութեան, եկեղեցի և մենաստան իննսուն միանձանց, յորոց ոմանք արք հմուտք են և հրահանգեալք: Ի նոցա և տպագրատուն և մեծաւ ջանիւք զհետ են ՚ի լուսաւորել զազգն իւրեանց: Դժուարին թուի ինձ լեզուն (որ յերկուս ազգս բաժանի ՚ի գրոց և յաշխարհիկ) թէպէտ և ոչ անյաղթելի (որպէս յուսամս): Եւ առաջ դիմեցի: Հարկ համարեցայ կաշկանդել զմիտս խիստ ուսմամբ իւրիք, և զի սա որպէս կարծեմ՝ խստագոյնն է աստանոր՝ խարստոց օձին եղիցի:

17

Handwritten text in a rectangular frame, likely a manuscript page. The text is written in a cursive script and is mostly illegible due to fading and bleed-through from the reverse side. The page is numbered '17' at the top center.

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆՔ
ԼՈՐՏ ՊԱՅՐԸՆԻ

LORD BYRON'S
TRANSLATIONS

ՀԱՏՈՒԱԾՔ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆՆ ՀԱՅՈՑ

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱԼՔ

Ի ԼՈՐՏ ՊԱՅՐԸՆԷ

ի հրահանգս անձինն ի

հայ բարբառս

Արշակ մեծ արքայն Պարսից և Պար-
թևաց, որ և աղգաւ իսկ Պարթև, ա-
պրստամբել ասեն 'ի Մակեդոնացւոցն,
և թագաւորել 'ի վերայ ամենայն արևելից,
և Ասորեստանեայց. և սպանանել զԱն-
տիոքոս թագաւոր 'ի Նինուէ, հնազան-
դեցուցանել զամենայն տիեզերս ընդ
ձեռամբ իւրով:

Սա թագաւորեցուցանէ զեղբայր իւր
զՎաղարշակ 'ի վերայ աշխարհիս հայոց.
պատեհ իմն համարեալ այսպէս ան-
շարժ իւրոյ թագաւորութեանն լինել:

PIECES

OF THE ARMENIAN HISTORY

TRANSLATED

BY LORD BYRON

*to exercise himself in the
arm. language*

Arsaces the great king of the Persians and Parthians, is said with the Parthians to have revolted from the Macedonians, to have reigned over all Assyria and the east; and having slain the king Antiochus at Nineveh, to have reduced the world under his dominion.

He appointed his brother Valarsaces King of Armenia, rightly deeming that his dominions would thus become more secure and consolidated. He bestowed

Եւ քաղաք Թագաւորութեան տայ նմա
զՄծբին. և սահմանս հատանէ նմա զմասն
ինչ յարեւմտեայ Ասորւոց, և զՊաղես-
տին, և զԱսիա, և զամենայն միջեր-
կրեայս, և զԹիտաշիա՝ ի ծովէն Պոնտոսի
մինչև ի տեղին՝ ուր կաւկաս յարեւմ-
տեանն յանգի ծով. և զԱրսատա-
կան. “ և այլ որչափ միտք քո և քաջու-
թիւն հատանեն. զի սահմանք քաջաց,
ասէ, զէնն իւրեանց. որքան հատանէ,
այնքան ունի ”:

Սորա կարգեալ զիշխանութիւն իւր
մեծապէս, և հաստատեալ զԹագաւո-
րութիւն իւր՝ կամեղև գիտել սորա, թէ
ոյք, և որսիսի արք տիրեալ են ի վերայ
աշխարհիս հայոց մինչև ցնա. զքաջաց
արդեօք, եթէ զվատաց անցեալ ունի
զտեղի:

Եւ գտեալ զոմն Ասորի Մարիբաս
(կամ Մարաբաս) կատինայ, այր ուշիմ
և վարժ քաղդէացի և յոյն գրով, զոր
յղէ առ մեծ եղբայր իւր Արշակ արժանի
ընծայիւք, բանալ նմա զգիւանն արքու-
նի. և գրէ առ նա ձև բանից օրինակ
զայս:

upon him the royal city of Nisibin, and assigned the limits of his territory, one part from the west of Syria, and Palestine and Asia, and all the inland places and Thitalia from the Pontic sea to the spot where Caucasus ends in the western Ocean, and Atropatane, and "whatever else thy prudence or valour may acquire. For to the brave, he says, their arms are boundaries, what they win, they wear".

He, when he had completely tranquilized his kingdom, and established his power, desired to know, who and what sort of men had reigned before him over Armenia, and whether they were valiant or indolent.

Having chosen therefore a Syrian, Maribas (or Marabas) of Catina, a learned man, and very skilful in Chaldaic and greek literature, he sent him to his brother Arsaces, with proper presents, to entreat him to permit the inspection of the royal Archives; and furnished him

“ Արշակ Թագաւոր երկրի և ծովու .
որոյ անձն և պատկեր որպէս և է իսկ
մեր Աստուածոց . իսկ բախտ և պատա-
հումն՝ ՚ի վեր քան զամենայն Թագաւո-
րաց . և մտաց լայնութիւն՝ որչափ երկնի
՚ի վերայ երկրի . Վաղարշակ կրտսեր
եղբայր քո և նիզակակից , որ ՚ի քէն
կարգեալ Արքայ Հայոց . Ո՛ղջ լեր ամե-
նայն յաղթութեամբ :

Քանզի պատուէր ընկալայ ՚ի քէն՝ քա-
ջութեան և իմաստութեան հոգ տանել ,
ոչ երբէք անփոյթ արարեալ զքոյո՞ւն
խրատու , այլ խնամ տարեալ հոգացայ
ամենայնի՝ որչափ միտք և հասողութիւն
բաւեցին :

Եւ այժմ ՚ի քումմէ խնամակալութե-
նէ զետեղեալ Թագաւորութիւնս՝ խոր-
հուրդ ՚ի մտի եգի գիտել , թէ ո՛յք ո-
մանք յառաջ քան զիս իցեն տիրեալ աշ-
խարհիս Հայոց . և ուստի նախարարու-
թիւնքս՝ որ աստ կան : Զի ոչ կարգք ինչ
լեալ աստ յայտնի , և ոչ մեհենից սլաշ
տամո՞ւնք , և ոչ փխաւորաց աշխարհիս

with letters, of which the following is a specimen.

“ To Arsaces king of Earth and Sea, whose form and image are like those of our Gods, but his fortune and fate above all monarchs, and the greatness of his mind such as is the heaven above the earth; Valarsaces his younger brother and fellow-soldier, appointed by him King of Armenia, sends health and victory in all things.

Since I received thy commands to cultivate valour and wisdom, I have never neglected this thine admonition; but have administered in all things with diligent care, to the extent of my capacity and power.

Being delegated by thee to this kingdom, I have resolved to inquire what order of men ruled over Armenia before me, and what was the origin of these Satrapies around me. For neither indeed appears any regularity of things here whence it may be seen, what was the worship in the temples, or what was first

առաջինն յայտնի է, և ոչ վերջինն, և
 ոչ այլ ինչ օրինաւոր. այլ խառն 'ի խուռն
 ամենայն և վայրենի :

Վասն որոյ աղաչեմ զքո Տէրութիւնդ՝
 հրամայես բանալ զդիւանդ արքունի ընդ-
 դէմ առնդ եկելոյ առաջի քոյոյ հզոր
 Տէրութեանդ. զի գտեալ զըզձայլն եղբոր
 քոյ և որդւոյ՝ բերցէ զստոյգն փութա-
 սկս. և զմեր հեշտութիւնն որ 'ի կամա-
 կատարութենէ լեալ. քաջ դիտեմ խնդու-
 թիւն քեզ լեալ : Ո՛ղջ լեր երևելիդ բնա-
 կութեամբ 'ի մէջ Դից , :

Եւ ընկալեալ Արշակայ մեծի զգիրն 'ի
 ձեռաց Մարիբասայ Կաթինայ՝ մեծաւ
 ըջմտութեամբ հրամայէ առաջի առնել
 նմա զԴիւանն արքունի՝ որ 'ի Նինուէ .
 միանգամայն և ուրախացեալ այսպիսի
 միտս ունել եղբոր իւրոյ՝ որոյ զկէս թա-
 գաւորութեան իւրոյ հաւատացեալ էր :

Եւ խուզեալ սորա զամենայն մատեան
 սրն՝ գտանէ մատեան մի հելէն գրով .

or last done in this region, nor are there any certain laws, but all is confused and barbarous.

For which reasons I pray thee, my Lord, that to this man, who will abide in the presence of thy Majesty, the ingress of the royal library may be permitted that he may acquire the knowledge of such things as thy brother and son desires, and return to us with the truth. And the pleasure which is to arise from the fulfilment of our wishes, we well know will be a joy to thee also. Farewell, O thou illustrious dweller among the Gods! ”

When Arsaces the great had received these letters from Maribas of Catina, with the greatest alacrity he permitted him to search the royal Archives of Nineveh, rejoicing that his brother, to whom he had committed the government of half his kingdom, was endued with such a disposition.

When Maribas therefore inspected the Manuscripts, he found a certain book,

յորոյ վերայ էր՝ ասէ, վերնագիրն այս
պէս :

“Այս մատեան հրամանաւ Աղեքսան
դրի՛ն քաղղէացւոց բարբառոյ փոխեալ
’ի յոյնն, որ ունի զբուն հնոց և զնախ-
նեացն բանս . որոյ սկիզբն լեալ ասէ
զԶրուանն, և զՏիտանն, և զԱպետոս-
թէ . յորում և զԵրաքանչիւր ոք ’ի ծննդ-
դոց երկց նախարարականացս այսոցիկ
արանցս զարս անուանիս կարգաւ շա-
րադասեալ՝ յԵրաքանչիւր տեղիս մինչև
ցբազումամս, : ”

Յայսմ մատենէ Մարիբոսս Կատինայ
զմերոյ ազգիս միայն հանեալ զպատմու-
թիւն հաւաստի՝ բերէ առ արքայ Վա-
ղարշակ ’ի Մծբին՝ յոյն և ասորի գրով :

Զոր առեալ . . . Վաղարշակ . . . ա-
ռաջին իւրոյ գանձուն համարելով՝ դնէր
յարբունիսն ’ի սլահեստի մեծաւ զգու-
շութեամբ . և զմասն ինչ ’ի յարձանի
հրամայէ գրոշմել :

Յորմէ մեր հաւաստի ’ի վերայ հա-
սեալ կարգի զըուցացս՝ երկրորդեմք

in the greek character, of which this is said to have been the title.

“ This Volume was translated from the chaldaic language into greek, by order of Alexander, and contains the authentic history of the ancients and our ancestors, who are said to commence with Zeruanus, Titan, and Apetosthes ; in this book each of these three celebrated men and their posterity are registered in order each in his proper place for many years ”.

From this volume Maribas of Catina conveyed to king Valarsaces then in the city of Nisibin the history of our Nation faithfully compiled and written in syriac and greek.

When Valarsaces had received this Manuscript . . . esteeming it amongst his chief treasures, he directed the volume to be diligently preserved, and ordered a portion of it's contents to be engraved on a column.

Which narrative, we having verified the series of our facts, are now about to

այսմ քոյ հարցասիրութեանդ , ճգելով
զմեր բնիկ նախարարութիւնս մինչև
ցՔաղդէացոց Սարդանապատայ՝ և ևս
մտազոյն :

Խորենացի 'ի Պատմութեան Հայոց :

repeat at thy command, and to trace
back our early government to the Chal-
dean Sardanapalus, and even beyond.

Corenensis in his Armenian History.

ՀԱՏՈՒԱԾ

ԱՅԵՆԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

Ս. ՆԵՐՍԵՍԻ ԼԱՄԲՐՈՆԱՅԻՈՅ

ԹԱՐԴՄԱՆԵԱԼ

Ի ԼՈՐՏ ՊԱՅՐԸՆԻ

Եւ յայնժամ իբրեւ զփեսայ շքեղա-
զարդեալ՝ էր տեսանել զճեմեալն յառա-
գաստ իւր զԲրիտոս : Ձայն արձակէր
քաղցր՝ առ կոյսն ողջախոհ . “ Ընդար-
ձակեա՛ զտեղի խորանի քո և զսրահից
քոց, կանգնեա՛, մի՛ խնայեր . երկայ-
նեա՛ զապաւանդակս քո, հաստատեա՛
զցիցս քո, յաջ և յահեակ թռուսջիւր . և
զաւակ քո զհեթանոսս ժառանգեսցէ .
և զքաղաքս աւերեալս՝ ի կռապաշտիցն
շինեսցես : Մի՛, ասէ, երկնչիւր, թէ մին-
չև ցայժմ՝ նոքօք յամօթ արարի զքեզ .
զի երդուայ, և ոչ ևս զըջացայց՝ ի քեզ
բնակել հաճութեամբ՝ որ ես հանգիստ
իմ՝ յաւիտեանս յաւիտենից , , :

PIECE
OF A SYNODICAL DISCOURSE
BY S. NIERSES OF LAMPRON
TRANSLATED
BY LORD BYRON

It was beautiful then to behold Christ as a bridegroom nobly adorned for the nuptial chamber, who spake with a soft voice to his most pure beloved: "Enlarge the place of thy tent, and of thy porch; spare not, plant it, lengthen thy cords, and strengthen thy stakes; for thou shalt break forth on the right hand and on the left, and thy seed shall inherit the gentiles, and thou shalt renew the ruined cities of the idolaters. Fear not, though till now by means of these I have covered thee with confusion. For I swear, that I shall never repent to make my abode of pleasure with thee who art my repose for ever and ever."

Յայնժամ որ վարանէրն գաղանի՝
սկզբնաչարն թշնամին , ծանուցեալ թէ
մեքենայքն իւր խայտառակեցան , տիե-
զերք աստուածպաշտութեամբ ծաղկե-
ցան , պատրեալքն դարձեալ փրկեցան ,
ժառանգորդք դրախտին 'ի հայրենիան
փութացան , երկրաքարչ հեշտութիւնն
տեղի ետ , և երկնային սրբութիւնն պայ-
ծառացաւ , գործի ատելութեանն խոր-
տակեցաւ , և ստուղ սիրոյն սկսաւ բազ-
մանալ , յոյս ամենեցուն 'ի ստորնայ-
նոցս վերացաւ , և յերկնային կայանն
հանգեաւ , արտաքս սողէր յորջէն չա-
րութեան , իբրև զառիւծ գոչելով չոր-
ջէր , բացեալ զկոկորդ չարութեանն՝
ջանացեալ առ 'ի կլանել զեկեղեցին
փրկեալ Քրիստոսիւ :

Լաւբրանագի յԱռննաբանութեանն :

Then the first enemy, in ambush for his prey, perceiving that his snares were discovered, and that the worship of God flourished throughout the world, observing that those who had been deceived were redeemed, and that the inheritors of paradise returned to their country, that the celestial holiness poured forth it's glory, that the instrument of hatred being broken, the fruits of charity began to multiply themselves, and the hope of all no longer turned to the earth, ascended to the heavenly abodes, forth from the cave of his malice he issued, like the lion roaring in his anger, and roamed about with open and insatiate jaws, to devour the church recovered by Christ.

Lampronensis in his synodical oration.

ԹՈՒՂԹ ԿՈՐՆԹԱՅԻՈՅՆ

ԱՌ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵՍԼՆ ՊԱՒՂՈՍ

(Գտնույ յԱստուածաշունչն Հայոց՝
ի կարգի Անյայտից) :

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱԼ

Ի ԼՈՐՏ ՊԱՅՐԸՆԷ

1. Ստեփանոս և որք ընդ նմա երի-
ցունք, Դաբնոս, Եւբուլոս, Թէոփիլոս
և Քսինոն՝ առ Պաւլոս հայր մեր և աւե-
տարանիչ, և հաւատարիմ՝ վարդապետ
'ի Քրիստոս Յիսուս, ողջոյն :

2. Արք ոմանք երկու եկին 'ի Կորն-
թոս՝ Սիմոն անուն և Կղէբոս, որք կոր-
ծանեցին քաջ քաջ զոմանց հաւատս,
հրապուրողս, և ապականեալ բանիւք :

3. Յորոց բանից վերայ դու ինքնին
պարտիս հասանել :

4. Զի մէք 'ի քէն ոչ երբէք լուաք զայն-
պիսի բանս, և ոչ յայլոցն առաքելոց :

THE EPISTLE OF THE CORINTHIANS

TO ST. PAUL THE APOSTLE.

*(Found in the Armenian Bible as an
Apocryphal writing).*

TRANSLATED

BY LORD BYRON

1. Stephen, and the elders with him
Dabnus, Eubulus, Theophilus and Xi-
non to Paul our father and evangelist
and faithful master in Jesus Christ,
Health.

2. Two men have come to Corinth,
Simon by name and Clebus, who vehe-
mentlly disturb the faith of some with
deceitful and corrupt words;

3. Of which words thou should'st in-
form thyself:

4. For neither have we heard such words
from thee, nor from the other apostles:

5. Այլ այսչափ գիտեմք՝ որ ինչ 'ի քէն
լուաք, և որ ինչ 'ի նոցանէն լուաք, հաս-
տատուն պահեմք:

6. Բայց յայսմիկ յոյժ ողորմեցաւ
Տէր, զի մինչ դու իսկ մարմնով ընդ մեզ
ես, միւսանգամ լուիցուք:

7. Արդ կամ գրեալ դու առ մեզ, և
կամ ինքնին դու առ մեզ վաղվադակի ե-
կեսջիր.

8. Մէք հաւատամք 'ի Տէր՝ թէ որպէս
յայտնութիւն ցուցաւ Թէոփեայ, եթէ
փրկեաց զքեզ Տէր 'ի ձեռաց անօրինին:

9. Եւ են բանք մոլորութեան պղծոցն՝
զոր ասենն և ուսուցանենն, այսպէս:

10. Չէ պարտ ասեն զմարգարէսն
ընդունել.

11. Եւ ոչ Աստուած ասեն ամենակալ:

12. Եւ ոչ ասեն յարութիւն մարմնոց
մեռելոց.

13. Եւ ոչ զմարդն ասեն բնաւ ստեղ-
ծեալ յԱստուծոյ.

5. But we know only that what we have heard from thee and from them, we have kept firmly.

6. But in this chiefly has our Lord had compassion, that, whilst thou art yet with us in the flesh, we are again about to hear from thee.

7. Therefore do thou write to us, or come thyself amongst us quickly:

8. We believe in the Lord, that, as it was revealed to Theonas, he hath delivered thee from the hands of the unrighteous.

9. But these are the sinful words of these impure men, for thus do they say and teach.

10. That it behooves not to admit the prophets:

11. Neither do they affirm the omnipotence of God:

12. Neither do they affirm the resurrection of the flesh:

13. Neither do they affirm that man was altogether created by God:

14. Եւ ոչ 'ի կուսէն Մարիամայ ծնեալ
առնեն զՅիսուս Քրիստոս մարմնովն .

15. Եւ ոչ զաշխարհս արարած առնեն
Աստուծոյ , այլ հրեշտակի ուրումն :

16. Արդ փոյթ յանձին կալիւր հա-
սանել առ մեզ :

17. Զի առանց գայթակղութեան կայ-
ցէ քաղաքս Կորնթացոց .

18. Եւ նոցա յիմարութիւնն յայտ
յանդիմանութեամբ ամենեցուն խոյ-
տառակեալ մերժեսցին . Ողջ լեր :

19. Առին , տարան զթուղթն սարկա-
ւադք 'ի քաղաքն Փիլիպեցոց՝ Թերեսյ-
տոս և Տիքոս . զի իբրեւ առ զայն թուղթն
Պաւղոս՝ թէպէտ և ինքն 'ի կասկանս էր
վասն Ստատոնիկեայ Ապոփոլանի կնոջ,
իբրեւ մոռանալ նմա զկապանս , և սուգ
առնուլ նմա վասն բանիցն զոր լուաւ . և
ասէ լալով , իբրեւ թէ լաւ էր ինձ եթէ
վախճանեալ էի՝ և ընդ Տեառն էի , քան
թէ աստէն նովլին մարմնով , և զայսպիսի
բանս և զաղէսս լսեմ զսուտ վարդապե-
տութեան , զի տրամուծիւն 'ի տրամու-

14. Neither do they affirm that Jesus Christ was born in the flesh from the Virgin Mary:

15. Neither do they affirm that the world was the work of God, but of some one of the Angels.

16. Therefore do thou make haste to come amongst us:

17. That this city of the Corinthians may remain without scandal:

18. And that the folly of these men may be made manifest by an open refutation ; Fare thee well.

19. The deacons Thereptus and Tichus received and conveyed the epistle to the city of the Philippians. When Paul received the epistle although he was then in chains on account of Statonice the wife of Apopholanus, yet as it were forgetting his bonds, he mourned over these words, and said weeping: — It were better for me to be dead, and with the Lord. For while I am in this body, and hear the wretched words of such false doctrine ; behold, grief arises

Թեան վերայ հասանէ աւադիկ: Եւ
յայդչափ տառապանաց վերայ կալ 'ի
կապանս, և տեսանել զայդ ալէտ տարա-
կոյս, առ որս ընթացեալ սառանայի և
մենքենայից նորա, գործել հնարի զչա-
րիս: Եւ այսպէս բազում չարչարանօք
առնէր Պաւղոս Թղթոյն պատասխանի:

upon grief, and this trouble adds a weight to my chains, when I behold this calamity, and progress of the machinations of Satan, who searcheth to do wrong. — And thus with deep affliction Paul composed his reply to the epistle.

ԹՈՒՂԹ ՊԱՒՂՈՍԻ

ԱՌ ԿՈՐՆԹԱՅԻՍ

(Գտնալ յԱստուածաշուքն Հայոց՝
ի կարգի Ակայտից) :

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱԼ

Ի ԼՈՐՏ ՊԱՅՐԸՆԷ

1. Պաւղոս կալանաւոր Յիսուսի
Քրիստոսի առ եղբարս Կորնթացիս , 'ի
բազում վրիպակէ աստի ողջոյն :

2. Ես ոչինչ կարի զարմացեալ եմ՝
եթէ այդչափ վաղվաղակի ընթանան
հրապոյրք չարին :

3. Այլ զի Տէր Յիսուս վաղվաղակի
արաոցէ զգալուստն իւր, վասն այնորիկ
որ փոփոխեն և անարգեն զհրամանս
նորա :

4. Այլ ես 'ի սկզբանէ զայն ուսուցի
ձեզ, որ ես ինքնին ընկալայ յառաջ
նոց առաքելոցն, որ զամենայն ժամա-

EPISTLE OF PAUL

TO THE CORINTHIANS

*(Found in the Armenian Bible as an
Apocryphal writing).*

TRANSLATED

BY LORD BYRON

1. Paul in bonds for Jesus Christ, disturbed by so many errors, to his Corinthian brethren, Health.

2. I nothing marvel that the preachers of evil have made this progress.

3. For because the Lord Jesus is about to fulfil his coming, verily on this account do certain men pervert and despise his words.

4. But I verily, from the beginning have taught you that only which I myself received from the former Apostles, who

Նախ ընդ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի շրջէին :

5. Եւ արդ՝ ասեմ, զի Տէր Յիսուս Քրիստոս 'ի Մարիամայ կուսէ ծնաւ, որ էր 'ի զաւակէն Դաւթի,

6. Ըստ աւետեաց Հոգւոյն սրբոյ, առ 'ի Հօրէ 'ի յերկնից առաքելոյ 'ի նմա.

7. Զի յաշխարհս միտեսցի Յիսուս, և ազատեսցէ զամենայն մարմին իւրով մարմնովն. զի զմեզ 'ի մեռելոց յարուսցէ.

8. Արպէս եցոյց զանձն օրինակ :

9. Եւ զի յայտ լիցի զի մարդն 'ի Հօրէ ստեղծաւ.

10. Վասն այնորիկ մարդն 'ի կորուստեանն իւրում անխնդիր ոչ մնաց,

11. Այլ խնդրեցաւ, զի 'ի ձեռն որդեգրութեանն կենդանացի :

12. Քանզի Աստուած որ ամենայնի Տէրն է, հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի. որ արար զերկինս և զերկիր, առաքեաց նախ 'ի հրէայսն զմարգարէսն.

always remained with the Lord Jesus Christ.

5. And I now say unto you, that the Lord Jesus Christ was born of the Virgin Mary, who was of the seed of David,

6. according to the annunciation of the Holy Ghost, sent to her by our Father from heaven;

7. that Jesus might be introduced in the world, and deliver our flesh by his flesh, and that he might raise us from the dead.

8. As in this also he himself became the example.

9. That it might be made manifest that man was created by the Father,

10. he has not remained in perdition unsought,

11. but he is sought for, that he might be revived by adoption.

12. For God who is the Lord of all, the father of our Lord Jesus Christ, who made heaven and earth, sent first the prophets to the jews:

13. Զի 'ի մեղաց անտի նոցա զնոսա
կորզեսցէ, և հանցէ յարդարութիւն
իւր:

14. Զի կամէր նախ փրկել զտունն
Իսրայէլի, բաշխեաց արկ նա յոգւոյ ան-
տի 'ի վերայ մարգարէիցն .

15. Որ զանմոլարն աստուածապաշտու-
թիւն և զծնունդն Քրիստոսի քարոզեա-
ցեն ժամանակօք բազմօք:

16. Իսկ որ անօրէն իշխանն էր իբրև
աստուածանալ կամեցաւ, ձեռն արկա-
նէր 'ի նոսա .

17. Եւ զամենայն մարդիկ մեղօք կա-
պէր .

18. Քանզի և դատաստանք աշխարհի
մերձեալ էին:

19. Աստուած ամենակալ իբրև արդա-
րացուցանել կամեցաւ, և ոչ կամեցաւ
խոտել զիւր ստեղծուածն,

20. Իբրև ետես չարչարեալ, ողորմե-
ցաւ .

21. Եւ առաքեաց 'ի վախճան ժամա-
նակաց զՀովին սուրբ 'ի կոյսն, յառա-
ջագոյն նկատեալ մարգարէիւք:

22. Որ իբրև սրտի մտօք հաւատաց,

13. that he would absolve them from their sins, and bring them to his justice.

14. Because he wished to save first the house of Israel, he bestowed and poured forth his Spirit upon the prophets;

15. that they should for a long time preach the worship of God, and the nativity of Christ.

16. But he who was the prince of evil, when he wished to make himself God, laid his hand upon them,

17. and bound all men in sin.

18. Because the judgement of the world was approaching.

19. But almighty God, when he willed to justify, was unwilling to abandon his creature;

20. but when he saw his affliction, he had compassion upon him.

21. And at the end of the time he sent the Holy Ghost into the Virgin foretold by the prophets.

22. Who believing readily, was made

եղև արժանի յղանալ և ծնանել զՏէր
մեր Յիսուս Քրիստոս :

23. Զի կորստական մարմնովն, որով
հպարտացեալ յարգի լինէր չարն, նովին
մարմնովն կշտամբեալ յանդիմանեացի,
թէ չէր իսկ Աստուած :

24. Զի 'ի մարմին անդր յիւր Յի-
սուս Քրիստոս կոչեաց և փրկեաց զկո-
րստական մարմինն. և ձգեաց զնոսա 'ի
կեանսն յաւիտենից 'ի ձեռն հաւա-
տոցն :

25. Զի արդարութեան տաճար սուրբ
յիւր մարմին անդր լինելոց ժամանա-
կացն պատրաստեցէ :

26. Յոր և մէքն իբրև հաւատացաք,
ազատեցաք :

27. Ապա գիտասցիք եթէ ոչ են նոքա
որդիք արդարութեան, այլ բարկու-
թեան :

28. Զի զողորմութիւնն Աստուծոյ
կարճեն յանձանց իւրեանց,

29. Եւ ասեն, եթէ ոչ են երկինք և
երկիր և ամենայն արարածք՝ ձեռագործք
չօրն ամենայնի :

worthy to conceive, and bring forth our Lord Jesus Christ.

23. That from this perishable body in which the evil spirit was glorified, he should be reprov'd, and manifested, that he was not God.

24. For Jesus Christ in his flesh had recalled and saved this perishable flesh, and drawn it into eternal life by faith.

25. Because in his body he should prepare a pure temple of justice for all ages;

26. in whom we also when we believe are salv'd.

27. Therefore know ye that these men are not the children of justice, but the children of wrath;

28. who turn away from themselves the compassion of God,

29. who say that neither the heavens nor the earth were altogether works made by the hand of the Father of all things.

30. Այլ նոքա անիծեալքն զօձին ուսումն ունին :

31. Բայց դուք՝ զօրութեամբն Աստուծոյ՝ ի բաց մերժեցարուք ի նոցանէ . և զսոտոր վարդապետութիւնն նոցա ի ձէնչ ի բաց հալածեցէք :

32. Զի ոչ էք դուք որդիք անհնազանդութեան , այլ մանկունք սիրեցելոյն եկեղեցւոյ .

33. Վասն որոյ ժամանակ յարութեան քարոզեցաւ ընդ ամենեւեան :

34. Բայց որ ասեն՝ չեք յարութիւն մարմնոյ , նոքա իսկ չեն յառնելոց ի կեանսն յաւիտենից .

35. Այլ ի դատապարտութիւն : Զի ի դատաստան յարիցեն թերահաւատք մարմնով .

36. Զի զմարմինն զոր ասեն թէ չիք յարութիւն , նոցա մի լիցի յարութիւն . զի այնպիսիքն ի յարութենէն ուրացեալք գտանին :

37. Նա և դուք արք Կորնթացիք դիտէք զցորենոյդ սերմանէ , և զայլոց սերմանաց .

30. But these cursed men have the doctrine of the serpent.

31. But do ye by the power of God withdraw yourselves far from these, and expel from amongst you the doctrine of the wicked.

32. Because you are not children of disobedience but the sons of the beloved Church.

33. And on this account the time of the resurrection is preached to all men.

34. Therefore they who affirm that there is no resurrection of the flesh, they indeed shall not be raised up to eternal life,

35. but to judgement and condemnation shall the unbeliever arise in the flesh :

36. for to that body which denies the resurrection of the body, shall be denied the resurrection, because such are found to refuse the resurrection.

37. But you also, Corinthians! have known from the seeds of wheat, and from other seeds;

38. Զի հատ լոկ մերկ անկանի յերկիր, և անդ 'ի խոնարհ նախ մեռանի.

39. Եւ ապա յառնէ կամօքն Տեառն՝ զնոյն մարմին զգեցեալ.

40. Եւ ոչ եթէ լոկ մարմին մեկին յառնէ, այլ բազմապատիկ տոհմականօք կանգնեալ օրհնի:

41. Այլ մեզ պարտ էր ոչ միայն 'ի սերմանաց անտի առակս 'ի մեջ բերել, այլ 'ի պատուական մարմնոց մարդկանէ:

42. Դուք ինքնին գիտէք զՅովնան որդի Ամաթեայ.

43. Վասն զի յամառեաց նա 'ի քարոզելն նինուէացոց, ընկեցաւ 'ի պորտ ձկանն զերիւս տիւս և զերիս գիշերս.

44. Յետ երից աւուրց լուաւ աղօթից նորա Աստուած, և ած 'ի վեր 'ի ներքին անդնդոց անտի.

45. Եւ ոչինչ ապականեցաւ մարմինն նորա, և ոչ թրտեան մի կորացաւ.

46. Ո՛րչափ ևս առաւել վասն ձեր թերահաւասք:

38. That one grain falls dry into the earth, and within it first dies;

39. And afterwards rises again by the will of the Lord indued with the same body:

40. Neither indeed does it arise the same simple body, but manifold, and filled with blessing.

41. But we must produce the example not only from seed, but from the honorable bodies of men.

42. Ye also have known Jonas the son of Amittai;

43. Because he delayed to preach to the ninevites, he was swallowed up in the belly of a fish for three days and three nights:

44. And after three days God heard his supplication, and brought him out from the deep abyss;

45. Neither was any part of his body corrupted, neither was his eyebrow bent down;

46. And how much more for you, oh men of little faith!

47. Եթէ հաւատասցիք դուք 'ի Տէր
Յիսուս Քրիստոս, յարուցե՛ք զձեզ որ-
պէս ինքն յարեալ:

48. Զի եթէ ոսկերքն Եղիշէի մար-
գարէի 'ի վերայ մեռելոյն անկեալ՝ յա-
րուցին զմեռեալն,

49. Դուք որչափ ևս առաւել, որ 'ի
մարմին և յարիւն և 'ի հոգին Քրիստոսի
յեցեալ էք, յայնմ աւուր յարիցիք ողջ
անդամք մարմնով:

50. Իսկ Եղիա մարգարէ զորդի այր-
ւոյն գիրկս արկ և յարոյց 'ի մեռելոց:

51. Որչափ ևս առաւել Յիսուս Քրիս-
տոս և զձեզ յարուցե՛ք յաւուրն յայն-
միկ, որպէս և ինքն իսկ յարեալ 'ի մե-
ռելոց ողջանդամ մարմնով:

52. Ապա թէ այլ ինչ տարապարտուց
ընդունիք,

53. Աշխատ ոք յայսմ հետէ զիս մի ա-
րասցէ. զի ես զկապանս յանձին իմում
կրեմ,

54. Զի զՔրիստոս շահեցայց. և կրա-
տանաց մարմնոյս այսմիկ համբերեմ, զի
յարութեան մեռելոցն արժանի եղէց:

55. Եւ դուք իւրաքանչիւր ոք որպէս

47. If you believe in our Lord Jesus Christ, he will raise you up, even as he himself hath risen.

48. If the bones of Elisha the prophet falling upon the dead, revived the dead,

49. By how much more shall ye, who are supported by the flesh and the blood and the Spirit of Christ, arise again on that day, with a perfect body?

50. Elias the prophet embracing the widow's son raised him from the dead,

51. By how much more shall Jesus Christ revive you on that day with a perfect body, even as he himself hath risen?

52. But if ye receive other things vainly,

53. Henceforth no one shall cause me to travail: for I bear on my body these bonds

54. To obtain Christ, and I suffer with patience these afflictions to become worthy of the resurrection of the dead.

55. And do each of you having recei-

ընկալարուք զօրէնսն 'ի ձեռաց երանելի
մարգարէիցն, և որքոյ աւետարանին՝
հաստատուն կալիք:

56. Եւ վարձս ընկալիք 'ի յարու-
թեան մեռելոց, զկեանսն յաւիտենից
ժառանգեսլիք:

57. Ապա եթէ թերահաւատ ոք լինի
ցի և յանցանիցէ, դատաստան անձին իւ-
րում 'նիւթէ ընդ չարագործսն, և ընդ
այնոսիկ որ զայնպիսի սուաջարկութիւն
մոլորութեան մարդկան ունին՝ սլա-
տիւն:

58. Զի նոքա ինքնին իսկ են ծնունդք
իժից և կորիւնք օձից և քարբից:

59. Մերժեցարուք և 'ի բաց մեկնե-
ցարուք 'ի նոցանէ զօրութեամբ Տեառն
մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:

60. Եւ եղիցի ընդ ձեզ խաղաղութիւն
և շնորհք Անդրանկին սիրելւոյ: Ամէն:

ted the law from the hands of the blessed prophets and the holy gospel, firmly maintain it;

56. To the end that you may be rewarded in the resurrection of the dead and the possession of life eternal.

57. But if any of ye not believing shall trespass, he shall be judged with the misdoers and punished with these who have false belief.

58. Because such are the generations of vipers, and the children of dragons and basilisks.

59. Drive far from amongst ye, and fly from such, with the aid of our Lord Jesus Christ.

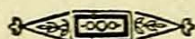
60. And the peace and grace of the beloved Son be with you! Amen.

and the law from the hands of the pharisees and
scribes and the holy gospel, I have
maintained it; To the end that you may be re-
warded in the resurrection of the dead
and the possession of life eternal. But if any of you
shall not believe, he shall be judged with the
unbelievers and punished with them who
have false belief. Because such are the generations
of vipers; and the children of dragons
and basilisks. Drive far from amongst us, and
fly from such, with the aid of our Lord
Jesus Christ. And the peace and grace of the
beloved Son be with you. Amen.

LORD BYRON'S
POETRIES

ՀՈՐՏ ՊԱՅՐԸՆԻ
ԲԵՐԹՈՒԱԾՔ

THE DESTRUCTION OF SENNACHERIB

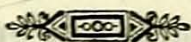

The Assyrian came down like the wolf on
the fold,
And his cohorts were gleaming in purple and gold ;
And the sheen of their spears was like
stars on the sea,
When the blue wave rolls nightly on
deep Galilea.

Like the leaves of the forest when summer is green,
That host with their banners at sunset
were seen:
Like the leaves of the forest when autumn hath blown,
That host on the morrow lay withered
'd and strown.

ԿՈՏՈՐԱԾ ԲԱՆԱԿԻՆ

ՍԵՆԵՓԵՐԻՄԱՅ

Հրոս տայր Ասուր որպէս ըզգայլ 'ի հօտ
գառանց .

Վաշտք իւր վառեալք ոսկեփողփող
ծիրանածագ ,

Եւ շողք տիգացն որպէս աստեղք հա-
րեալ Թափանց

Ի Գալիլէայն գիշերաշարժ կապոյտ
կոհակ :

Որպէս սաղարթք մայրեաց դաւար ամա-
րայնի

Դրօշք Թըշնամեաց շողշողային 'ի
մոլտա արփուոյն .

Որպէս սաղարթք մայրեաց տըմոյն 'ի
յաշնայնի

Գունդք Թըշնամեաց տապաստ կային
'ի դարձն այգոյն :

For the Angel of Death spread his wings
on the blast,
And breathed in the face of the foe as
he pass'd;
And the eyes of the sleepers wax'd
deadly and chill,
And their hearts but once heaved, and
for ever grew still!

And there lay the steed with his nostril
all wide,
But through it there roll'd not the
breath of his pride:
And the foam of his gasping lay white
on the turf,
And cold as the spray of the rock-bea-
ting surf.

And there lay the rider, distorted and
pale,
With the dew on his brow and the
rust on his nail;
And the tents were all silent, the ban-
ners alone,
The lances unlifted, the trumpet un-
blown.

Քանզի սփռեաց զթևս 'ի միգի հրեշտակ
մահուն .

Յերթալն իւրում փրչեաց 'ի դէմս
գրնդին չըւառ .

Եւ կափուցան աչքնիրհէլոցն 'ի ցուրտ
'ի քուն ,

Եւ սիրաք ըզմի նուագ ամբարձեալք
ցածեան իսպառ :

Անդ տարածեալ կայ երիվար ուրնգամ
քըն բաց ,

Այլ ոչ հրաշունչ փորատելով ահեղա
լանջ .

Փրփուրն յերախ ձեան գոյն մածեալ
վերայ մարգաց՝

Յուրտ զինչ կոհակ բաղխեալ ընդ
ժայռ ու 'ի ծով նահանջ :

Եւ անդ հեծեալ գընի յորսայս եւ դաւ
կահար ,

Յունք ցողաթուրմ, կազմած զինուն
հարեալ 'ի ժանգ .

Անդ վրանք կանգնեալք լռինք , և
անդ դրօշք վայրապար ,

Անդ նիզակք կոր , եւ փողք անձայն
ու անարձագանդ :

And the widows of Ashur are loud in
their wail,
And the idols are broke in the temple
of Baal;
And the might of the Gentile, unsmo-
te by the sword,
Hath melted like snow in the glance
of the Lord!

Եւ ողբս առեալ ճըչեն կոծին այրիքն
Ասուր .
Կործան դընին 'ի Բաբելոնի կուռքն
'ի տաճարս .
Եւ զօրութիւն հեթանոսաց մաշեալ
'ի սուր'
Ի հայել Տեառն՝ որպէս ըզձիւն հա-
լեալ ծորեաց :

**ADDRESS
TO THE OCEAN**

There is a pleasure in the pathless
woods,
There is a rapture on the lonely shore,
There is society, where none intrudes,
By the deep sea, and music in its
roar:
I love not Man the less, but Nature
more,
From these our interviews, in which
I steal
From all I may be, or have been be-
fore,

ՈՒՂԵՐԶ

ԱՌ ՈՎԵԻԱՆՈՍ

Հեշտալիք ինձ անտառք անհետք եւ ան-
կոխք ,
Զմայլեցուցիչք ոգւոցս՝ ափուհիք մե-
նաւոր .
Ընկերութիւնն զոր ոչ յանկարծ խռո-
վէ ոք ,
Ի ծովն 'ի խոր , ուր ձայնք նուաճաց՝
ալիքն իւր .
Զմարդիկ չատեամ, յաւէտ սիրեմ
ըզբնութիւնն՝
Մինչ յայց սոցին երթամ, 'ի նոյնս
զիս ծածկել
Յորմէ եղէն և յոր կարեմըս լինել,

To mingle with the universe, and feel
 What I can ne'er express, yet can not
 all conceal.
 Roll on, thou deep and dark blue Ocean — roll!
 Ten thousand fleets sweep over thee in
 vain;
 Man marks the earth with ruin — his
 control
 Stops with the shore; — upon the wa-
 tery plain
 The wrecks are all thy deed, nor doth
 remain
 A shadow of man's ravage, save his
 own,
 When, for a moment, like a drop of
 rain
 He sinks into thy depths with bubbling
 groan,
 Without a grave, unknell'd, uncof-
 fin'd, and unknown.
 His steps are not upon thy paths, —
 thy fields

Զանձն իմ խառնեւ ընդ տիեզերս եւ
ըզդաւ

Զոր ոչ յայտնեւ կարեմ եւ ոչ լուռ
ինչ կալ :

Երթ ովկէան արջնակապոյտ թափ ընդ
թափ .

Զուր ըզմկանամք քովք սահարկէ նա
ւախումք .

Մարդ աւերէ զերկիր , կասի առ ծով
ափ .

Անդ քո ափունք արձանանան նըմին
թումք :

Ի ջուրցն 'ի դաշտ դու լոկ գործես
աւերած .

Մի է միայն մարդոյն աւեր անդ . ինքն
խակ ,

Յորժամ հանգոյն տեղատարափ ան
ձրեւաց

Վիժէ ճողփմամք 'ի խորս քոյին յոր
ձանոտ ,

Անդադա՛ղ , անհունչ , անպատ ուան
ծանօթ :

Ոչ ձրգեսցեն ոտք նորա բնաւ հետս 'ի
քեզ .

Are not a spoil for him, — thou dost
arise
And shake him from thee; the vile
strength he wields
For earth's destruction thou dost all
despise,
Spurning him from thy bosom to the
skies,
And send' st him, shivering in thy
playful spray
And howling, to his gods, where hap-
ly lies
His petty hope in some near port or
bay,
And dashest him again to earth: —
there let him lay.

The armaments which thunderstrike the
walls
Of rock-built cities, bidding nations
quake,
And monarchs tremble in their capi-
tals,
The oak leviathans, whose huge ribs
make

Ոչ վարեսցէ զկապուտ հովտացդ յա-
լարի .

Դու վերացեալ՝ ի բաց ըզնա հերքեա-
ցես ,

Հենգնեալ զուժովն՝ որով նա դլորդ
տայ երկրի .

Անդընդամուղ տրոփմամբ ձրգես զնա
նդ երկին ,

Եւ ջախջախեալ տաս խաղալիկ քոց
ծըփանց ,

Մինչ նա դեռ դից մաղթէ , ու առ
յոյս չըլառին

Հուպ նաւակայս կամ գոգ ուրեք շնոր-
հէ բաղդ .

Վարեալ ձրգես ի ցամաք . թող կաց-
ցէ անդ :

Որմնախարխար զէնք որձաքար դրդե-
կաց

Սարսեցուցիչք ազանց բախմամբ շան-
թակովք ,

Թափաւորաց դրդուիչք ի գահս անդ
իւրեանց ,

Կիտահասակ կաղնեկուռ նաւք լայ-
նակողք

Their clay creator the vain title take
Of lord of thee, and arbiter of war;

These are thy toys, and, as the snowy
flake,
They melt into thy yeast of waves,
which mar
Alike the Armada's pride, or spoils
of Trafalgar.

Thy shores are empires, changed in all
save thee —

Assyria, Greece, Rome, Carthage, what
are they?

Thy waters wasted them while they
were free,

And many a tyrant since; their sho-
res obey

The stranger, slave, or savage; their
decay

Has dried up realms to deserts: —
not so thou,

Unchangeable save to thy wild waves'
play —

Յոր պանծացեալ կոչեն հաստիչքն հո-
ղեղէն

Զանձինս իշխան ծովու և տեարըս
մարտից,

Սոքա զբօսանք են քո, և զերդ ձեան
ծըւէն

Յալեացդ հալին փրփուրս՝ ելոցն ու-
տընհար

Գոռն Արմատայ եւ նըշխարաց Դրա-
փալկար :

Ափունքդ այդ են պետութիւնք բիւր
փոխեալ դէպ

Ասուր, Ելլադ, Հռովմ, Կարբեդոն,
զլնչ գոբին .

Զուր քո մաշէր ըզնոսին, մինչ բըռ-
նակերպ

Յազատութեան մինչ իւրեանց դեռ
յողային .

Եկաց, խըժից և ստըրկաց նոք օարկին
սանձ .

Յանկման նոցա օպասք ուանապատք
գըձձեցան .

Ոչ այդպէս դու . կաս անփոխ բաց ՚ի
մկանանց ,

Time writes no wrinkle on thine azure
brow —
Such as creation 's dawn beheld, thou
rollest now.

Thou glorious mirror, where the Almi-
ghty 's form
Glasses itself in tempests; in all time,
Calm or convulsed — in breeze, or
gale, or storm,
Icing the pole, or in the torrid clime
Dark-heaving; — boundless, endless,
and sublime —
The image of Eternity — the throne
Of the Invisible; even from out thy
slime
The monsters of the deep are made;
each zone
Obeys thee; thou goest forth, dread,
fathomless, alone.

And I have loved thee, Ocean! and my
joy

Կապոյտ դիմիդ չածէ խորշոմս ամա-
նակ,

Իբր 'ի ստեղծմանն այգուն՝ հոսեա
նոյնգունակ:

Ո՛վ հրաշափառ դու հայելի, յոր վե-
հին

Կերպարանի դիմակ 'ի ծուփըս մըրը-
կաց .

Եւ մինչ հանդարտ, մինչ 'ի սարսուռ,
'ի հովին,

Ի փոթորիկս, առ սառնասոյզ բե-
ւեռաց

Եւ ընդ թօնուտ այրեցածին խորշա-
կաւ,

Անեղը ուանհուն յաւերժութեան
դու սլատկեր,

Գահ անտեսին: Ի քո հիւթոյ կառու-
ցաւ

Զուր զեռնոց վըհիդ . երկիրս քեզ
սլատկառ .

Սիգաս դու սերճ, անհետազօտ մենա-
փառ:

Եւ սիրեցի ես ըզքեզ ո՛վ ովկէան.

Of youthful sports was on thy breast
to be
Borne, like thy bubbles, onward: from
a boy
I wanton 'd with thy breakers — they
to me
Were a delight; and if the freshening
sea
Made them a terror — 't was a plea-
sing fear,
For I was as it were a child of thee,
And trusted to thy billows far and
near,
And laid my hand upon thy mane —
as I do here.

Ինձ մանկական զբօսանք եղեն քո ա-
 լեք ,
 Սահիլ 'ի նոյնս պըղպըջակաց քոց նը-
 ման ,
 Եւ ափնակոծ կոհակքդ ինձ միշտ խա-
 ղալիկք .
 Հաճոյք էին ինձ այնք . եւ ծով Թէ
 ցըրտիկ
 Ահ արկանէր նոքօք՝ ախորժ եւ ահն
 էր .
 Զի նման նոցին էի եւ ես քո մանկիկ ,
 Ըզծըփանացդ առեալ համ մերձ եւ
 հեռուստ ,
 Եւ ձեռն իմ էր՝ իբր արդ՝ 'ի բաշքո
 հարուստ :

ON WATERLOO

There was a sound of revelry by night,
 And Belgium's capital had gather'd
 then
 Her beauty and her chivalry, and
 bright
 The lamps shone o'er fair women and
 brave men;
 A thousand hearts beat happily; and
 when
 Music arose with its voluptuous swell,

 Soft eyes look'd love to eyes which
 spake again,
 And all went merry as a marriage-
 bell;
 But hush! hark! a deep sound strikes
 like a rising knell!

Ի ՎԱԴԵՐԼՈՒ

Բոմբիւն ձայնի հընչեաց 'ի մէջ գիշերի .
 Խըմբեալ կային 'ի մայր Բեւեռան քա-
 ղաքաց
 Պար նազելեաց ու ասպետք . եւ լոյս
 լապտերի
 Լոյս տայր արի արանց, կանանց գե-
 ղեցկաց .
 Հազարք սըրտից բաբախէին բարե-
 բաստ .
 Եւ մինչ ամբարձ գուսանութիւն ձայն
 ոգեղ
 Ակնարկէին աչք յառ ծաւիս աչադեղ .
 Թըւէր հանդէսն 'ի հարսանեաց ա-
 ռագաստ . —
 Այլ լուռ, խոր իմն է ձայնս զինչ զանգ
 մահուան ազդ : —

Did ye not hear it? — No; 't was but
the wind,
Or the car rattling o'er the stony
street;
On with the dance! let joy be uncon-
fined;
No sleep till morn, when Youth and
Pleasure meet
To chase the glowing hours with flying
feet —
But, hark! — that heavy sound breaks
in once more,
As if the clouds its echo would re-
peat;
And nearer, clearer, deadlier than be-
fore!
Arm! arm! it is — it is — the can-
non's opening roar!

Within a window'd niche of that high
hall
Sate Brunswick's fated chieftain; he
did hear
That sound the first amidst the festi-
val,

Ո՞չ լըսիցէք . — ոչ . հողմոց հունչ իցէ
այդ ,

Կամ թէ կառաց ընդ սալս ուահից դը
ղըրդիւն .

Հա՛սկա 'ի պար . երկարեացին խինդ
եւ կայթ

Մինչ ցառաւօտ , զի 'նդ խաղուց եւ
մանկութիւն

Յորս եռանդուն ժամուց 'ի թռիչս
արագոսն . —

Այլ լուռ . . . ահեղ իմն հընչէ ձայնն
այն յանկարծ ,

Որպէս ամպոց կըրկնեալ ըզնոյն իրե-
րաց .

Մօտ իսկ ահա եւ մահագոյժ գայ ո-
րոտ .

Ի զէն 'ի զէն , ահա շանթէ զայդ հրա-
նօթ :

Ի պատըշգամբ պատուհանաց դահլը-
ճին

Պրունզվիբայն սլերճ զօրավար բազ-
մեալ կայր .

Նա լուաւ ըզշուինդն 'ի պարու անդ-
զառաջին ,

And caught its done with Death's prophetic ear ;

And when they smiled because he deem'd it near,

His heart more truly knew that peal too well

Which stretch'd his father on a bloody bier,

And roused the vengeance blood alone could quell:

He rush'd into the field, and, foremost fighting, fell.

Ah! then and there was hurrying to and fro,

And gathering tears, and tremblings of distress,

And cheeks all pale, which but an hour ago

Blush'd at the praise of their own loveliness ;

And there were sudden partings, such as press

The life from out young hearts, and choking sighs

Ու անդէն ձայնին մահագուշակ ուն
 կըն տայր .
 Մինչ այլք հեռի կարծեալ շարժին 'ի
 ծիծաղ,
 Քաջ ճանաչէ սիրտ իւր ըզգոուն այն
 շըշուկ
 Որ յարիւնոտ արկ 'ի դագաղ զհայրն
 եղուկ .
 Զարթոյց վրէժ՝ ում յագուրդ ա-
 րեանց լոկ ճապաղ,
 Դիմեաց 'ի դաշտն եւ ոգորեալ անկաւ
 նախ :
 Ահ , խուճապ այսր և՛ անդր յառնէ յան-
 կարծոյն .
 Անդ արտասուաց հոսանք , սարսուռք
 սրբտանեղ ,
 Դիմաց դալուկըն վրթթեւոց վարդա-
 գոյն
 Խուռն մի յառաջ սիրացեւոց յանձանց
 գեղ .
 Անդ անջատմունք յեղակարծ , ցաւք
 դառնագին ,
 Կիրք ոգետանջ որքաղէ զսիրտսըն մա-
 նուկ ,

Which ne'er might be repeated; who
could guess
If ever more should meet those mu-
tual eyes,
Since upon night so sweet such awful
morn could rise!

And there was mounting in hot haste
the steed,
The mustering squadron, and the
clattering car,
Went pouring forward with impe-
tuous speed,
And swiftly forming in the ranks of
war;
And the deep thunder peal on peal a-
far;
And near, the beat of the alarming
drum
Roused up the soldier ere the mor-
ning star;
While throng'd the citizens with ter-
ror dumb,
Or whispering, with white lips - "The
foe! They come! they come!"

Հառաչանաց անդարձից դառն մըղ-
ձուկ.
Ո՞ր բնաւ կարծէր տեսեալ զաչացն ա-
կնարկին

And wild and high the "Cameron's
gathering" rose!

The war-note of Lochiel, which Al-
byn's hills

Have heard, and heard, too, have her
Saxon foes: —

How in the noon of night that pibroch
thrills,

Savage and shrill! But with the breath
which fills

Their mountain-pipe, so fill the moun-
taineers

With the fierce native daring which
instils

The stirring memory of a thousand
years,

And Evan's, Donald's fame rings in
each clansman's ears!

And Ardennes waves above them her
green leaves,

Dewy with nature's tear-drops, as
they pass,

Grieving, if aught inanimate e'er
grieves,

Եւ կամրոնեան հընչէր տոհմին նըւագ-
սոնք,

Եւ Լոքիլայն մարտահրաւէր եղա-
նակ՝

Զոր ԱԼԲիոն լուաւ և ոսոխքն իւր Սաք-
սոնք .

Զի՛ խըժալուր ըզգիշերեաւ հասարակ

հընչէր տիկփող . բայց որ ՚ի սրինգըն
լերանց

Նոյն շունչ փըչէր և լեռնորդեայց
բուռն աշխոյժ

Ըզհայրենին դրդեալ վըսեր և խրոխտ
ոյժ .

Հաղարամայք կանգնէին յուշքըն
պանծ,

Եւան, Տոնալտ հռչակէին՝ օտ տոհմն
իւրեանց :

Շարժի զնոքօք Արտէն կանաչ՝ ի տերեւ,

Յանցըս նոցա՝ ցօղով՝ բնութեան ար-
տասուօք

Լայ թաթաւեալ, թէ լան անշունչք
արդարեւ,

Over the unreturning brave, — alas!

Ere evening to be trodden like the
grass

Which now beneath them, but above
shall grow

In its next verdure, when this fiery
mass

Of living valour, rolling on the foe,

And burning with high hope, shall
moulder cold and low.

Last noon beheld them full of lusty
life,

Last eve in Beauty's circle proudly
gay,

The midnight brought the signal-so-
und of strife,

The morn the marshalling in arms, —
the day

Battle's magnificently-stern array!

The thunder-clouds close o'er it,
which when rent

Յանդարձական վերայ քաջացն տն
եղունկ,

Ոյք առ երեկս լեցին կոխան իբր ըզ
սեզ՝

Զոր արդ կոխենն նոքա . և սա փթը-
թի նոր,

Իսկ կենսազգեաց խուռնն բանակդ
այդ հըզոր՝

Որ մեծայոյս գրոհ տայ յոսոխն ալեաց
պէս,

Անկցի տապաւոտ և ցուրտ լուծեալ
մեցամէս :

Երէկ գիշերն ետես առոյգութ ըզնոթին,

Ընդ գեղանիս յերէկն էին գեղա-
պար .

Ձայն ետ մարտի սրահ հասարակ գի-
շերին ,

Այգըն եկաց նոցին 'ի ռաղմ գասա-
վար,

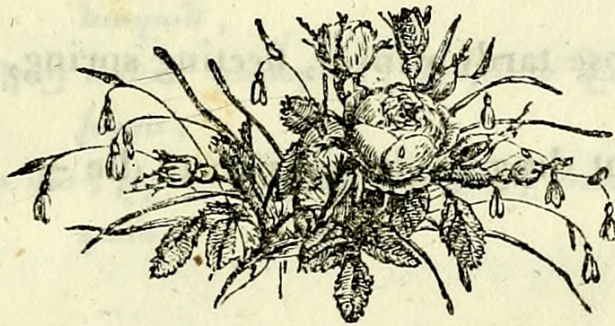
Եւ տիւն 'ի պերճ սպառազներէր զինու
զարդ :

Ամպրոպ շանթից ծածկեաց ըզվայրն՝
եւ բուցաւ .

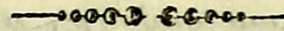
The earth is cover'd thick with other
clay,
Which her own clay shall cover,
heap'd and pent,
Rider and horse, — friend, foe, — in
one red burial blent !

Ու ահա երկիր հող իմն ունէր խիտ
 զիւրեաւ
 Զոր յիւրն ՚ի հող մընայր ծածկել
 խուռն եւ հարթ,
 Ի մի դագաղ զովոյք, ոստիք, ձի եւ
 մարդ :

TO TIME

Time ! on whose arbitrary wing
 The varying hours must flag or fly,
 Whose tardy winter, fleeting spring,
 But drag or drive us on to die —

Hail thou ! who on my birth bestow'd
 Those boons to all that know thee
 known;
 Yet better I sustain thy load,
 For now I bear the weight alone.

ԱՌ ԺԱՄԱՆԱԿ

Է՛ր ժամանակ, որ ըստ թեւոցըդ հա-
 ճոյս
 Գնացուցանես կամ կասես զժամն զա-
 նազան ,
 Որոյ ձմեռ՞ դանդաղ, գարունն վաղա-
 խոյս ,
 Ի մահ ըզմեզ վարեն փուլթով ունա-
 գան .

Կեցցես , ո՛վ դու , որ շնորհեցեր 'ի ծնըն-
 դեանս՝
 Ըզձիրս ծանօթս որոց ըզքեզ ճանա-
 չեն ,
 Քաջիկ ըզգամ այժմ ըզքեռինըդ տու-
 գանս
 Զի միայնակ ըզծանրութիւն կրեմ
 ինձէն ,

I would not one fond heart should share
 The bitter moments thou hast given;
 And pardon thee, since thou couldst
 spare
 All that I loved, to peace or heaven.

To them be joy or rest, on me
 Thy future ills shall press in vain;
 I nothing owe but years to thee,
 A debt already paid in pain.

Yet even that pain was some relief;
 It felt, but still forgot, thy power:
 The active agony of grief
 Retards, but never counts the hour.

Ոչ կամիմ ոչ եթէ կրէ սիրտ գորովի
Ըզգառնորակ վայրկեանս՝ զոր դուդ-
ինձ ետուր .

Թողեալիմ քեզ , քանզի ոյց ես սիրեցի
Խնայեցեր կալ յերկինս կամ աստ 'ի
յանդոյր .

Թող հանգիցեն եւ զուարճացին , զիս
'ի զուր

Կուտեալ չարիք քո ճնշեցեն յասպառ-
նին .

Չըսարտիմ ինչ քեզ , բայց զամացրս
սրիտուր ,

Պարտք՝ զոր կանխաւն հատուցի վըշ-
տագին :

Սակայն եւ վիշտք չեղեն համայն աննըշ-
մար ,

Թէպէտ ըզգան նուազել ըզքո ձեռին
սաստ .

Անագանէ օրհաս ցաւոց սաստկահար
Այլ ոչ թըւէ զթըռուցեալ ժամս
յանըզգաստ :

In joy I' ve sigh 'd to think thy flight

Would soon subside from swift to
slow ;

Thy cloud could overcast the light,

But could not add a night to woe ;

For then, however drear and dark,

My soul was suited to thy sky ;

One star alone shot forth a spark

To prove thee — not Eternity.

That beam hath sunk, and now thou art

A blank ; a thing to count and curse
Through each dull tedious trifling part,

Which all regret, yet all rehearse.

Ի խրնդութեան հառաչեցի ՚հդ. թուիլըս
քոյ

Թէ յամբանայ երազութիւնդ այդ
թեւոց .

Մարթ է ամպոյդ ածել ստուերածըս
լուսոյ՝

Այլ ոչ գիշերըս յաւելուլ ինչ ցա-
ւոց :

Քանզի յայնժամ թէսկտ տըխուր եւ
մըթին

Հոգիս ձըգեալ գընայր զերկնից քոց
ըզհետ ,

Մի միայն աստըզ ճաճանչեր անդ ըս-
տին

Յայտնել՝ զի չես յաւերժութիւն գու-
անկէտ :

Սուղաւ ճաճանչն այն . արդ ոչինչ ես
գու իր ,

Թըւարկութեան եւ անիծից նըշաւակ
լնդ բնաւ մասանցըդ սեաւ, տաղաուկ
ու առաւիր ,

Զոր աշխարէ համայն , թըւէ եւ հա-
մակ :

One scene even thou canst not deform ;
The limit of thy sloth or speed

When future wanderers bear the storm

Which we shall sleep too sound to
heed :

And I can smile to think how weak

Thine efforts shortly shall be shown,

When all the vengeance thou canst
wreak

Must fall upon — a nameless stone.

Ըզտեսարան եղծանել չեք քո հրնար .

Զերագուծեանդ կամ զյառազմանդ
սահման՝

(Երբ յեա մեր այլք լեցին 'ի քէն մըրը
կահար)

Ոչ եւս լուիցուք՝ գոլով 'ի խոր 'ի նկրհ
ման ,

Զծաղու եկից՝ յիշեալ Թ՞ իբր յեա սա
կառու

Տըկարացին ճիգներդ ջանից բաղմա
դէմ ,

Յորժամ համայն մըթերք քինուդ վրի
ժառու

Կուտեալ հարցեն զանանուն մի եւեթ
վէմ :

STANZAS

COMPOSED

DURING A THUNDER-STORM

Chill and mirk is the nightly blast,
Where Pindus' mountains rise,
And angry clouds are pouring fast
The vengeance of the skies.

Our guides are gone, our hope is lost,
And lightnings, as they play,
But show where rocks our path have
cross' d,
Or gild the torrent's spray.

Is yon a cot I saw, though low?
When lightning broke the gloom —

ՏԱՂ

Ե Ր Գ Ե Ա Լ

Ի ՇԱՆԹԱԶԻԳ ՄՐՐԿԻ

Ցուրտ եւ մըթին մեզ զայս գիշերս
Պատէ զերամբ Պինդոսի ,
Ամսք թօնընկէց թափեն մըթերս
Զահեղասասան եթերի .

Չեն առաջնորդէ մեր աստ , չէք յոյս .
Փայլատակունք յայտնեն շուրջ
Կամ առաստարս հետակորոյս
Կամ ոսկեվառ հեղեղս լուրջ .

Հիւշ արդեօք դ՞այդր իցէ ցածուն ,
Յորժամ փայլակըն ծագի —

How welcome were its shade! — ah, no!
'Tis but a Turkish tomb.

Through sounds of foaming waterfalls,
I hear a voice exclaim —
My way-worn countryman, who calls
On distant England's name?

A shot is fired — by foe or friend?
Another — 't is to tell
The mountain-peasants to descend,
And lead us where they dwell.

Oh! who in such a night vill dare
To tempt the wilderness?
And who 'mid thunder-peals can hear
Our signal of distress?

And who that heard our shouts would
rise
To try the dubious road,
Nor rather deem from nightly cries
That outlaws were abroad?

Զի ցանկալի մեզ շուք նորուն . —
Այլ ոչ, դամբան է տաճկի :

Կարկաջահոս ընդ ջուրց սահանս
Ես ձայն լըսեմ գոչելոյ ,
Մի՞ ուղեցոյցն իմ շինական
Կարգայ զանուն Անգղիոյ :

Հրացան ճայթէ . ոսոխ թէ հիւր .
Ահա միւս եւս . գայ 'ի վայր
Գունդ լեռնակեաց , տանել ընդ իւր
Ըզմեզ 'ի տուն ուրաւայր :

Ո՞ր իշխեսցէ յայս գոյն գիշեր
Փորձել գընացս յամայւոջ .
Ո՞ր լուիցէ զձայն վըտանգիս մեր
Ի կայծականցըս թընդոջ .

Կամ թէ լըւեալ իսկ յարիցէ՞

Ընդ ճանասլարհ կեղակարծ ,
Ո՞չ մանտանդ . կարծիցէ
Հունչ գիշերոյ արտալած :

Clouds burst, skies flash, oh, dreadful
hour!

More fiercely pours the storm !
Yet here one thought has still the power
To keep my bosom warm.

While wandering through each broken
path,
O'er brake and craggy brow ;
While elements exhaust their wrath,
Sweet Florence, where art thou ?

Not on the sea, not on the sea —
Thy bark hath long been gone
Oh, may the storm that pours on me
Bow down my head alone !

Full swiftly blew the swift Siroc,
When last I press'd thy lip ;
And long ere now, with foaming shock,
Impell'd thy gallant ship.

Now thou art safe ; nay, long ere now
Hast trod the shore of Spain ;

Ամպ շանթեն, օգբ տեղան, ժամ չար .

Ժայթքեն հեղեղք սաստկազայր .

Այլ դեռ խորհուրդ մ'յիս ունի կար
Ջեռուցանել զծոցս յամայր :

Մինչ թափառիմս 'ի դար ու 'ի թիւր

Ընդ թուփս եւ սար ժայռունակ ,
Յապշոպ տարերցս այս յախընթոր
Ո՛ր կաս քաղցրիկ Փլորենտեակ :

Ո՛չ 'ի ծովիկ ոչ 'ի ծովիկ ,

Նաւ քո գընաց 'ի վաղուց .
Իցի՛ւ որ շուրջս հնչի մըրրիկ
Յիս լոկ հանէր ըղզայրուց :

Մինչ հուսկ տայի չըրթանցդ համբոյր

Շընչէր հարաւ անուշակ .
Եւ փրփրադէզ փուլթայր հարոյր
Վարէր ըզսէգ քո նաւակ :

Արդ վաղ դու օրեմըն ծովապուրծ
Ճեմիս յափունս Սպանիոյ .

'T were hard if aught so fair as thou
Should linger on the main.

And since I now remember thee
In darkness and in dread,
As in those hours of revelry
Which mirth and music sped ;

Do thou, amid the fair white walls,
If Cadiz yet be free,
At times from out her latticed halls
Look o'er the dark blue sea ;

Then think upon Calypso's isles,
Endear'd by days gone by ;
To others give a thousand smiles
To me a single sigh.

And when the admiring circle mark
The paleness of thy face,
A half-form'd tear, a transient spark
Of melancholy grace,

Չէր իսկ գէտ ցարդ խաղ լինել ջուրց
Գեղեցկի քեզ նրմանույ :

Եւ զի յիշեմ զքեզ տակաւին
Ի խաւարչուտ 'ի մըթանս ,
Որպէս յանցեալ ժամս անդ հեշտան
Ի ձայնս երգոց ու 'ի հրճուանս ,

Օ՛ն թէ կադէքս իցէ տղատ ,
Յորմունս անդ պերճեւ սպիտակ
Դու 'նդ դահլըճաց վանդակապատ
Յառեանց ընդ ծովս կապուտակ .

Ա՛ծ զկալիպսեայ կըղզեակն 'ի միտ
Ի յանցս աւուրց զըղձալի ,
Տո՛ւր տո՛ւր այլոց հազար ժըմիտ ,
Ինձ հառաչանս եւեթ մի :

Եւ մինչ դիտէ ահումբն ըզքեւ
Ըզդալկահար գոյն դիմաց ,
Զարտօսր անկազմ եւ զկայծ թեթեւ
Մեղամաղձիկըդ շնորհաց ,

Again thou'lt smile, and blushing shun
 Some coxcomb's raillery;
 Nor own for once thou thought'st of
 one,
 Who ever thinks on thee.

Though smile and sigh alike are vain,
 When sever'd hearts repine,
 My spirit flies o'er mount and main,
 And mourns in search of thine.

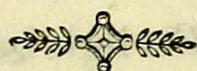
Դարձեալ ժրպտեաց եւ ըզգատու լեր
 Ի ծաղրածուաց փաղաքուշ.
 Եւ մի պատմես թէ յիշեցեր

Զոր զքեզն ունի մըշտայուշ:

Թէպէտ զուր են հառաչք եւ ծաղր
 Յորժամ հեծեն սիրաք անշատ,
 Այլ եռուցեալ շունչս ընդ ծովս եւ
 սար
 Լալով խնդրէ զքոյդ անհատ:

CHURCH OF ST. PETER

But lo! the dome —the vast and won-
drous dome,
To which Diana's marvel was a
cell —
Christ's mighty shrine above his
martyr's tomb!
I have beheld the Ephesian's mira-
cle —
Its columns strew the wilderness, and
dwell
The hyaena and the jackall in their
shade;
I have beheld Sophia's bright, roofs
swell
Their glittering mass i' the sun and
have survey'd

Տ Ա Ճ Ա Ր

Ս . Պ Ե Տ Ր Ո Ս Ի

Ահա գումբէթն ընդարձակ ահա գումբ
բէթն հրաշալի ,

Առ որով խուն Անահտայն մեհեան
Թըւի տաղաւար .

Սա 'ի շիրիմ վըկային կանգնեալ սե-
ղան Գրիստոսի :

Տեսի զըբնաղ ես շինուած զԵփեսո-
սին հրաշափառ ,

Վայրավատին սիւնք անկեալ նորին
կային յամայի ,

Ըզբորենի և զյովազ 'ի հովանոջն իւր
բնակել .

Տեսի զսըբբոյն Սոփիայ ձեղունա 'ի
փայլ արեւուն ,

Յաջողեցաւ ընդ դաբիրն այն սըբբա-
փայլ ինձ յառել

Its sanctuary, the while the usurping
Moslem pray'd ;

But thou, of temples old, or altars
new,

Standest alone — with nothing like
to thee —

Worthiest of God, the holy and the
true.

Since zion's desolation , when that
He

Forsook his former city , what could
be ,

Of earthly structures, in his honour
piled,

Of a sublimer aspect ? Majesty,

Power, Glory, Strength, and Beauty,
all are aisled

In this eternal ark of worship unde-
filed.

Enter : its grandeur overwhelms thee
not ;

Մինչ աղօթիւք անդ կային մահմե,
տականք տեարք նորուն :

Այլ դու միայն կաս 'ի հինա եւ նոր տա,
ճարս եւ սեղան ,
Դու միայնակ կաս կանգուն չունելով
զոք հաւասար ,
Դու լոկ սրբոյն Աստուծոյ եւ ճշ
մարտին քաջ արժան :
Ո՞ր երկրաւոր տաճարաց մըացէ գե-
ղոյդ 'ի պայքար .
Յորմէ հետէ Սիրունի յաւեր դարձաւ
սուրբ խորան
Եւ ըզփառացն իւր եթող տէր բնա-
կութիւն ըզնախկին ,
Ահեղութիւն , մեծութիւն եւ փառք
եւ գեղ աստանօր
Համախըմբեալ ընդ յարկաւդ յաւեր-
ժական տարածին ,
Ուր սուրբ ուանխառն պաշտի ճշմար-
տութիւնն երկնաւոր :

Մ'ուա աղէ , ո՛չ ընկճեացիս ո՛չ մեծ ու-
թեամբ դու նորին .

And why? it is not lessen 'd ; but thy
mind,
Expanded by the genius of the spot,
Has grown colossal, and can only find
A fit abode wherein appear enshrined
Thy hopes of immortality; and thou
Shalt one day, if found worthy, so
defined,
See thy God face to face, as thou dost
now
His Holy of Holies, nor be blasted by
his brow.

Thou movest — but increasing with the
advance,
Like climbing some great Alp, which
still doth rise,
Deceived by its gigantic elegance;

Ոչ առ նորայն ինչ նուազել, այլ առ
լայնել մըտաց քոց
Հրսկայաբար աճելով 'ի ձեռն ոգւոյ
տաճարին .

Զի եւ ոչ այլուր գտցէ տեղի սլատկան
ըղձից քոց

Բայց 'ի դադարն ուր քո յոյսք յան-
մահութիւն վերբերին :

Օր եկեսցէ եւ տեսցես, թէ ոչ գտցիս
անարժան ,

Տեսցես դու դէմ յանդիման զաստուա-
ծութիւնն իսկ անճառ

Որպէս զիւրն աստ տեսանես ըզսըր-
բութիւն սըրբութեան ,

Տեսցես եւ մի հողասցիս յաջացն ահէ
վեհափառ :

Յառաջ խաղաս ... եւ աճէ նա յառաջելդ
եւս քան զեւս ,

Որպէս եւ բարձր այն կոհակ այրարա-
տեան զառ 'ի վեր

Հրսկայակերպ գայ 'ի յայտ ցորճափ
սընդիսն 'ի վերելս ,

Vastness which grows — but grows to
harmonise —

All musical in its immensities;

Rich marbles — richer painting —
shrines where flame

The lamps of gold — and haughty
dome, which vies

In air with Earth's chief structures,
though their frame

Sits on the firm-set ground — and this
the clouds must claim.

Thou seest not all; but piecemeal thou
must break,

To separate contemplation, the great
whole;

And as the ocean many bays will ma-
ke,

That ask the eye — so here condense
thy soul

To more immediate objects, and con-
trol

Աճէլ աճէ հարազատ վայելչութեամբն
առ ընթեր .

Դաշնակութիւն իմն եւ չափ տիրէ
համայն անդ գոգցես ,

Վէմք պատուական , գեղանկար պատ-
կերք , սեղանք շողշողուն —

Ի բոց ոսկեակ կանթեղաց , եւ յաղ-
թականն այն գումբէթ

Հանուրց երկրի շինուածոց՝ թէ եւ
նոքա զտակ առնուն

Գետնոյ վերայ , ամպածրար սորայն
սլանայ ծայր եւեթ :

Այլ դեռ ըզբնաւ ոչ տեսեր , ծն քակեա
լոյծ ըզբոլոր ,

Եւ յառեալ մի առ մի տես զամենայնին
ըզմասունս .

Իբր ովկիան բիւր յափունսն գործէ
ծոց գոգաւոր

Ական տեսոյ արժանիս . ծրարեա
զհոգւոյդ քո զաչկունս ,

Ուրոյն ուրոյն գիտելով , գիր սանձ
մըտաց զգուշաւոր ,

Thy thoughts until thy mind hath got
by heart

Its eloquent proportions, and unroll

In mighty graduations, part by part,

The glory which at once upon thee did
not dart,

Not by its fault — but thine: our out-
ward sense

Is but of gradual grasp — and as it is

That what we have of feeling most
intense,

Outstrips our faint expression; even
so this

Outshining and o' erwhelming edifice

Fools our fond gaze, and, greatest of
the great,

Defies at first our Nature's littleness,

Մինչեւ սրբախիդ քո հարցին գեղա-
պատշաճ տիպք նորուն ,
Եւ փոքր առ փոքր կըրթեալ 'ի տե-
սութիւն բերիցես
Ըզհրաշագեղ պատկերին զանհամե-
մատ մեծութիւն՝
Զոր 'ի սկըզբան չկարացեր գրաւել
աչացդ 'ի մի տես :

Ոչ առ նորին ինչ՝ այլ քոյ զգայականիդ
թերութեան՝
Որում պատկերք ետ ընդ ետ կերպա-
րանին արտաքոյ ,
Եւ չըբաւեն 'ի մեզ բանքներբին զգաց-
մանց գոլ թարգման .
Հանգոյն եւ յայս սիրալի յահեղա-
խորիստ շնուածոյ
Շլացեալ աչացս 'ի պատրանս ըմբռնին
մեծ պակուցման ,
Երբ մեծութիւնն ահեղ՝ խաղ զփոքր-
կութեամբս առնէ զմեր .
Մինչեւ տակաւ ընդլայնեալ մերոց մը-
տաց ընդ նըմին

Till, growing with its growth, we thus
dilate
Our spirits to the size of that they
contemplate.

Then pause, and be enlighten'd; there
is more
In such a survey than the sating
gaze
Of wonder pleased, or awe which would
adore
The worship of the place; or the mere
praise
Of art and its great masters who could
raise
What former time, nor skill, nor
thought could plan;
The fountain of sublimity displays
Its depth, and thence may draw the
mind of man
Its golden sands, and learn what great
conceptions can.

Պարձակեցուք եւ զհոգիս քաջա-
հասուք այնց լինել
Որոց լոկով զարմացմամբ կայաք յա-
ռաջն 'ի զընին :

Արձանացիր 'ի միտ առ , զի մեծ են շահք
դիտմանդ այդ
Քան զըսքանչանս վայրապար կամ
զահ տեղոյն սրբութեան
Կամ զհիացումն ընդ արուեստ ճար-
տարութեան որ կան անդ ,
Եւ ընդ ճարտարս՝ որք զհանուրց վեհն
ամբարձին զայն արձան ,
Որ ոչ ձեռին առաջնոց եւ ոչ մըտաց
եկն 'ի յայտ :
Վըսեմութիւն համօրէն աստանոր կայ
հոլանի .
Աստուտ կարեն մի առ մի քակել հա-
նել միտք մարդոյ
Զոսկեղինիկ աւազոյն առնուլ ըզչափ
պայմանի ,
Եւ գիտել որքան զօրեն մեծամեծ
գիւտք հանճարոյ :

Handwritten text in a rectangular frame, likely a list or index. The text is written in a cursive script and is mostly illegible due to fading and bleed-through from the reverse side. It appears to be organized into several columns or sections.

POPE'S

ODE

ON ST. CECILIA'S DAY

ՓՈՓԱՅ

ՅԱՒՈՐՐ ՏՕՆԻ ՍՐԲՈՒՀԻՈՅՆ

ԿԵԿԷԼԻԱՅ

POPB'S

ODE

ON ST. CECILIA'S DAY

Descend, ye Nine! descend, and sing;
The breathing instruments inspire;
Wake into voice each silent string,
And sweep the sounding lyre!
In a sadly-pleasing strain

Let the warbling lute complain:
Let the loud trumpet sound,
Till the roofs all around
The shrill echoes rebound:
While, in more lengthen'd notes and
slow,
The deep, majestic, solemn organs blow.

Hark! the numbers soft and clear

Փ Ո Փ Ա Յ

ՅԱԽՈՒՐ ՏՕՆԻ Ս. ԿԵԿԻԼԻԱՅ

Ե Ր Գ .

Իջէք ինուներ, իջէք, առէք նուագ,
 Ի շնչաւոր նուագարանս աղէ ազգեցէք,
 Տուք ձայն միոյ միոյ լարից լռեցելոց,
 Թօթափեցէք զքաղցրահնչիւնն քնար:

Յաղէկոտոր նուագս և 'ի բարեզը-
 ւարձս

Հեծեծեսցէ վին գեղգեղաձայն .

Հնչեսցէ փող բարձրագոյն,

Մինչև յարկաց շուրջանակի

Տալ արձագանս քաջահնչող .

Մինչ յերկարագոյն և 'ի ծանր չափս

Աղօտ և վսեմ և բազմահանդէս հնչեսցին
 երգիովնք:

Լո՛ւր, ահա գաշն և քաղցր նուագք

Gently steal upon the ear;
 Now louder, and yet louder rise,

 And fill with spreading sounds the
 skies;
 Exulting in triumph now swell the bold
 notes,
 In broken air trembling, the wild music
 floats;

 Till, by degrees, remote and small,
 The strains decay,
 And melt away,
 In a dying, dying fall.

 By music, minds an equal temper know,

 Nor swell too high, nor sink too low.
 If in the breast tumultuous joys arise,
 Music her soft, assuasive voice applies;

Հեզիկ սողոսկին 'ի լսելիս .

Մերթ համբառնան բարձր և առաւել
բարձր ,

Եւ ընուն զերկինս լայնածաւալ գոչ
մամբք ,

Եւ մերթ բերկրեալ յաղթանակաւն
փքանան յանդուգն չափք ,

Ի մէջ օգոյն կոծեւոյ գողգոջմամբ տա
տանի զայրագինն երաժշտու
թիւն .

Մինչև տակաւ հեռի և նուազ

Շիջանիչ եղանակաց

Եւ մաշէլ 'ի սպառ

Ի շնչասպառ 'ի շնչասպառ կատարած :

Երաժշտութեամբ խաղաղին միտք յան
գորրու ,

Ո՛չ յոյժ փքանան 'ի վեր , և ո՛չ կարի
նուաստանան երկրաքարչ :

Թէ 'ի սրտի յառնէ ամբոխ բերկրու
թեանց ,

Երաժշտութիւն մատուցանէ զձայն իւր
քաղցր և ամոքելի :

Or, when the soul is press'd with
cares,
Exalts her in enlivening airs.

Warriors she fires with animated sounds;
Pours balm into the bleeding lover's
wounds;
Melancholy lifts her head,

Morpheus rouses from his bed,
Sloth unfolds her arms and wakes,

Listening envy drops her snakes;

Intestine war no more our passions wa-
ge,
And giddy factions hear away their rage.

But when our country's cause provokes
to arms,
How martial music every bosom warms!

Կամերբ հոգբ նուաճեն զհոգի

Քաջալերէ զնա զուարթ դաշնակա
նօք :

Վառէ զսլատերազմականս արի նուա
գօք ,

Արկանէ իւղս անուշունս յարիննահոս
վերս սիրելեաց .

Մեղամաղձ զգլուխ իւր ամբառնայ 'ի
վեր ,

Մորփես յառնէ յանկողնոյն ,
Հեղգութիւն արձակեալ զբազուկսն
ժրանայ ,

Լուեալ նախանձու վարէ զօճսն 'ի
բաց .

Ո՛չ ևա շարժեն կիրք մեր սլատերազմ
ներքին

Եւ ծփին հերձուածք մերժեն 'ի բաց
զկատաղութիւն իւրեանց :

Այլ իբրև իրաւունք դաւառաց մերոց 'ի
զէն կոչեսցեն ,

Զիւրդ մարտամուղ չափք զառն առն
բորբոքեն զլանջս :

So when the first bold vessel dared the
seas,

High on the stern the Thracian raised
his strain,

While Argo saw her kindred trees

Descend from Pelion to the main.

Transported demi-gods stood round,

And men grew heroes at the sound,

Inflamed with glory's charms:

Each chief his sevenfold shield display'd,

And half unsheathed the shining blade:

And seas, and rocks, and skies rebound

To arms, to arms, to arms!

But when through all the infernal
bounds,

Which flaming Phlegethon surrounds,

Love, strong as death, the poet led

To the pale nations of the dead,

Այսպէս մինչդեռ յանդուգն լատա-
փայտն առաջին յաչս եդ զծով,
Թրակացին բարձր 'ի խելն մղէր զնուա-
գըս իւր,

Յորժամ Արգոն զտոհմակից մայրիսն
եռես

Իջեալս 'ի Պելիոնէ յովկիան :

Այլ յայլմէ եղեալ աստուածազարմբ
կային շուրջանակի ,

Եւ մարդիկ գիւցազնացան 'ի ձայնէն ,
Վառեալք 'ի գեղ փառաց .

Ամենայն գլխաւորք առին 'ի ձեռին զեօ-
թընսրատիկ վահանս իւրեանց ,
Թերաքամեալ զարծաթափայլ վաղա-
կաւորսն .

Եւ ծովք և ժայռք և երկինք որոտային
ի ռազմ , 'ի ռազմ , 'ի ռազմ :

Այլ յորժամ ընդ տարտարոսական ա-
փունս ,

Զորովք բոցավառն սլաթի Փլեգեթոն ,
Սէր՝ հզօր իբրև զմահ՝ առաջնորդէր
քերդողին

Յայլադունեալ ազգս մեռելոց ;

What sounds were heard,
 What scenes appear'd,
 O'er all the dreary coasts !
 Dreadful gleams,
 Dismal screams,
 Fires that glow,
 Shrieks of woe,
 Sullen moans,
 Hollow groans,
 And cries of tortured ghosts !
 But, hark ! he strikes the golden lyre ;

 And see ! the tortured ghosts respire.

 See, shady forms advance !

 Thy stone, o Sisyphus, stands still,

 Ixion rests upon his wheel,

 And the pale spectres dance !

 The Furies sink upon their iron beds,

Որպիսի՛ ձայնք եղեն լսելի ,
 Որպիսի՛ տեսիլք երևեցան

Ի տխրագին սահմանսն յայնոսիկ :

Պակուցանող նշոյլք ,

Աղետալի գոչմունք ,

Հուր բորբոքեալ ,

Ճիչք աղիտից ,

Չարաշուք ոլբք ,

Կերկերեալ թառանջք :

Եւ աղաղակ վշտաչարչար ոգւոց :

Այլ լուր , հարկանէ նա զքնարն ոսկե-
 ղէն .

Եւ տես , զի ոգի առնուն խոշտանգեալ
 հոգիք :

Տես զի ստուերակերպ տեսիլք գան յա-
 ռաջ :

Վէմքո , ով Սիսիփոս , անշարժ կառ-
 չի ,

Իքսիոն հանգարտ 'ի վերայ անուոյն
 իւրոյ ,

Եւ կաքաւեն ստուերք այլագու-
 նեալք :

Ընգղայք տարածեալ 'ի վերայ երկաթի
 մահճաց իւրեանց ,

And snakes uncurl 'd hang listening
round their heads.

By the streams that ever flow,
By the fragrant winds that blow
O'er the Elysian flowers;
By those happy souls, who dwell

In yellow meads of asphodel,
Or amaranthine bowers;
By the hero's armed shades,
Glittering through the gloomy glades,

By the youth that died for love,
Wandering in the myrtle grove,

Restore, restore Eurydice to life:
Oh take the husband, or return the wife!

He sung, and hell consented
To hear the poet's prayer;
Stern Proserpine relented,
And gave him back the fair.

Եւ զգլխովք նոցա օձք սլարզեալ կա-
խեալ ունկնդիր կան :

Ի հանասղազահոս վտակաց ,
Ի քաղցրահոտ հողմոց շնչելոց
Ի վերայ Եղիսեան ծաղկանց ,
Յերջանիկ հոգւոցն յայնոցիկ որ բնա-
կեն

Ի նկարէն մարգս շուշանաց ,
Կամ յամարանթեայ սարփինայս ,
Ի սպառազէն ստուերաց գիւցազին ,
Որնշոյլս հաւտանեն 'ի նսեմ շաւիղս ան-
տառաց ,

Ի պատանեաց որ մեռան առ սէր ,
Եւ թափառեալ յածին յանտառ
մրտենեաց ,
Դարձո՛, դարձո՛ զԵւրիդիկէ 'ի կեանս .
Ո՛հ , առ և զամուսինն , կամ դարձո՛
զլծակիցն :

Երգեաց նա և դժոխք հաւանեցան
Լսել աղաչանաց քերդողին .
Ամոքեցաւ խիստն Պերսեփոնէ ,
Եւ դարձոյց նմա զգեղեցիկն :

Thus song could prevail
O'er death, and o'er hell;
A conquest how hard and how glorious!

Though fate had fast bound her
With Styx nine times round her,
Yet music and love were victorious.

But soon, too soon the -lover turns his
eyes:

Again she falls, again she dies, she dies!

How wilt thou now the fatal sisters move?

No crime was thine, if 'tis no crime to
love.

Now under hanging mountains,
Beside the falls of fountains,
Or where Hebrus wanders,
Rolling in meanders,

Այսպէս երգք իշխեն

Մահու և դժոխոց :

Յաղթանակ զինորդ դժուարին , և զինորդ
փառաւոր :

Թէպէտ և ճակատագիրն կաշկանդեալ
զնա

Շուրջ բոլորէր զնովաւ ինն անգամ
զՍտիքս ,

Այլ յաղթանակեցին երաժշտութիւն և
սէր :

Սակայն ստէպ , կարի ստէպ դարձուցանէ
զաչս իւր տարփածուն .

Դարձեալ անկանի նա , դարձեալ մե-
ռանի նա , մեռանի նա :

Զինորդ շարժեցես արդ զքորսն մահա-
գոյժս :

Չեն ինչքո յանցանք , եթէ չեցէ սիրել
յանցանք :

Մերթ զկարկառեալ լերամբք ,

Առ սահանք աղբերաց ,

Կամ ուր հէքրոս թափառի

Շրջանապտոյտ թաւալմամբ

All alone,
 Unheard, unknown,
 He makes his moan;
 And calls her ghost,
 For ever, ever, ever lost!
 Now with furies surrounded,
 Despairing, confounded,
 He trembles, he glows,
 Amidst Rhodope's snows:
 See, wild as the winds, o'er the desert
 he flies;
 Hark! Haemus resounds with the Bac-
 chanals' cries —
 Ah see, he dies!
 Yet e'en in death Eurydice he sung;
 Eurydice still trembled on his tongue;
 Eurydice the woods,
 Eurydice the floods,
 Eurydice the rocks and hollow moun-
 tains rung.

Music the fiercest grief can charm,

Ինքն միայնակ ,
 Անշուր , անտես ,
 Ողբս առնուլ ,
 Եւ կոչէ զհոգի նորա ,
 Ոյր անգիւտ , անգիւտ է կորուստ :
 Մերթ պաշարեալ յընդդայից ,
 Յուսաբեկ ամօթապարտ ,
 Դողդօջի , շառագնի ,
 Ի մէջ ձեանց հռոգոպիոյ .
 Տես զի վայրենացեալ իբրեւ զհողմս՝
 սրանայ յանապատի ,
 Լո՛ւր , ահա հեմոս աղաղակէ սպանդա-
 րապետական գոչմամբ .
 Ա՛հ տես , զի մեռանի :
 Այլ նա և 'ի մահուն զԵւրիդիկէ երգէ .
 ԶԵւրիդիկէ դողդօջէ լեզու նորա ,
 ԶԵւրիդիկէ անտառք ,
 ԶԵւրիդիկէ վտակք ,
 ԶԵւրիդիկէ ժայռք և կերկերեալ հնչեն
 լերինք :

Անդորր առնէ երաժշտութիւն դառ-
 նագոյն տառապանաց սրտի ,

And fate's severest rage disarm :
 Music can soften pain to ease,
 And make despair and madness please
 Our joys below it can improve,
 And antedate the bliss above.
 This the divine Cecilia found,
 And to her Maker's praise confined the
 sound.
 When the full organ joins the tuneful
 quire,
 The immortal powers incline their ear:
 Borne on the swelling notes our souls
 aspire,
 While solemn airs improve the sacred
 fire ;
 And angels lean from heaven to hear.

Եւ զգժնէագոյն զայրոյթ բաղդի գնէ
 զինաթափ .
 Երաժշտութիւն ամոքէ 'ի գիւրու-
 թիւն զվիշտս ,
 Եւ հեշտընկալ յօրինէ զյուսահատու-
 թիւն և զյիմարութիւն ,
 Զուարթացուցանէ զբերկրանս մեր
 աստ 'ի խոնարհ ,
 Եւ վաղաժաման կացուցանէ վերին եր-
 ջանկութեան :
 Զայս ճարտարեաց աստուածարեալն
 Կեկիլիա ,
 Եւ զճայնն նուիրեաց 'ի գովեստ արար-
 չին իւրոյ :
 Իբրեւ մեծահնչիւնն երգիովն զուգաձայնի
 գեղգեղաձայն սլարուն ,
 Անմահ զօրութիւնք խոնարհեն զսե-
 լիս իւրեանց .
 Հոգիք մեր ամբարձեալ 'ի թեւ բարձրա-
 թռիչ նուագաց վառին տար-
 փանօք
 Յարծարծել 'ի մեզ վսեմ չափուց զհուրն
 սրբազան .
 Եւ հրեշտակք կարկառին յերկնից
 յունկնդրութիւն :

Of Orpheus now no more let poets tell;
To bright Cecilia greater power is given:

His numbers raised a shade from hell,
Hers lift the soul to heaven.

Մի՛ ևս քերդողք յիշեսցեն զՈրփեւս .
 Մեծագոյն զօրութիւն տուաւ փառա-
 ւորեալն Կեկիլեայ .
 Նուաք նորա յարուցին զստուեր 'ի
 դժոխց ,
 Սորայս զհոգի ամբառնայ յերկինս :

MESSEIAH

Ye nymphs of Solyma! begin the song:

To heavenly themes sublimer strains belong.

The mossy fountains and the sylvan shades,

The dreams of Pindus and the Aonian maids,

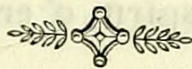
Delight no more — O Thou my voice inspire

Who touch'd Isaiah's hallow'd lips with fire!

Rapt into future times, the bard begun:

A Virgin shall conceive, a Virgin bear a son!

Մ Ե Ս Ի Ա

Յաւերժ հարսունք Սաղիմայ, առէք եր
գել.

Երկնային բանից վսեմագոյն չափք պատ
շաճին :

Մամուսկառ աղբերք և ստուերք անտա
ռաց ,

Երազք Պինդեայ և Աւոնեան կուսանք

Մի՛ ևս զուարճասցին : — Ով գու ազդեա
լի բանս իմ,

Որ կայծակամբ սրբեցեր զաստուածա
նուէր չրթունան Եսայեայ :

Յափշտակեալ ՚ի հանդերձեալսն սկս
աւ մարգարէն .

Յզասցի կոյսն , կոյսն ծնանիցի որդի :

From Iesse's root behold a branch arise,
 Whose sacred flower with fragrance fills
 the skies:
 The aethereal spirit o'er its leaves shall
 move,
 And on its top descends the mystic dove.

Ye heavens! from high the dewy nectar
 pour,
 And in soft silence shed the kindly shower!

The sick and weak the healing plant
 shall aid,
 From storm a shelter, and from heat a
 shade.

All crimes shall cease, and ancient frauds
 shall fail;
 Returning justice lift aloft her scale;

Peace o'er the world her olive wand
 extend,
 And white-robed Innocence from heaven
 descend.

Ահաւասիկ բղխէ շառաւիղ յարմատոյն
Յետեայ ,

Եւ նորա անուշահոտ ծաղիկ սրբութեան
լնու զերկինս .

Երկնային հոգին 'ի վերայ տերեւոց նորա
շրջեսցի ,

Եւ իջանէ խորհրդական աղաւնին 'ի
վերայ գագաթան նորա :

Երկինք , հեղ 'ի բարձանց զնեկտարն ցօ-
լաւոր ,

Եւ հանդարտ լռութեամբ հեղիկ իջցէ
անձրև :

Զհիւանդս և զտկարս բժշկեսցէ տունկն
կենդանատու :

Ապաւեն 'ի մրրկէ և 'ի տօթոյ հովանի .

Դադարեսցեն ամենայն մեղանք , և հին
յանցանք քաւեսցին .

Դարձ արարեալ արդարութեան բար-
ձրացի 'ի վեր .

Զգեսցէ խաղաղութիւն զբարունակ ձի-
թենւոյն 'ի վերայ աշխարհի ,

Եւ սպիտակազգեստ անմեղութիւն իջցէ
յերկնից :

Swift fly the years, and rise the expected
morn!

Oh spring to light, auspicious Babe, be
born!

See, Nature hastes her earliest wreaths
to bring,

With all the incense of the breathing
spring:

See lofty Lebanon his head advance,

See nodding forests on the mountains
dance:

See spicy clouds from lowly Saron rise,

And Carmel's flowery top perfume the
skies!

Hark! a glad voice the lonely desert
cheers;

Prepare the way! A God, a God appears!

A God, a God! the vocal hills reply;
The rocks proclaim the approaching
Deity.

Երազ թուիցեն ամբ , և յարիցէ առաւօ-
տըն ակնկալեալ .
Ո՛հ , աղբիւրն լուսոյ , ծնցի մանուկն բա-
րեգուշակ :
Ահա ճեպի բնութիւն կանխել պսակս
ծաղկեայս ,
Ամենայն խնկովք բազմաբոյր գարնայ-
նոյ .
Ահա գոռոզն Լիբանան կարկառէ ըզ-
գլուխ իւր .
Ահա դողգոջուն անտառք կաքաւեն
'ի վերայ լերանց .
Ամպք անուշահոտ ելանեն 'ի խոնարհն
Սարոնայ ,
Եւ ծաղկաւէտ գաղաթն կարմեղայ ծխէ
յեթերս հոտս անուշունս :
Ձայն բերկրութեան արձակէ անապատն
ամայի .
Պատրաստեա ճանապարհ . Աստուած ,
Աստուած երևի .
Աստուած , Աստուած բարբառին բլուրք ,
Վէմք աղաղակեն եթէ մերձ է Աս-
տուած :

Lo, earth receives him from the bending
skies!

Sink down, ye mountains; and ye val-
leys, rise!

With heads declined, ye cedars, homa-
ge pay;

Be smooth, ye rocks; ye rapid floods, gi-
ve way.

The Saviour comes! by ancient bards
foretold:

Hear him, ye deaf; and all ye blind, be-
hold!

He from thick films shall purge the vi-
sual ray,

And on the sightless eye-ball pour the
day:

'Tis he the obstructed paths of sound
shall clear,

And bid new music charm the unfol-
ding ear:

The dumb shall sing, the lame his
crutch forego,

And leap exulting, like the bounding
roe.

Ահաւասիկ ընդունի զնա երկիր 'ի խո-
նարհել երկնից :

Հարթեցարուք, լերինք, 'ի վեր բարձրա-
ցէք, հովիտք .

Դուք մայրիք, խոնարհ գագաթամբ մա-
տուցէք նմա երկրպագութիւն .

Դիւրեցարուք, առաստաղք . և տեղի
տուք, սրննթաց վտակք :

Գայ փրկիչն, գուշակեալ 'ի հինաւորաց
մարգարէից .

Լուարուք նմա խուլք, դուք կոյրք տեսէք
զնա :

Ի թանձր մթարաց սրբեսցէ զճառագայ-
թըս տեսողականս ,

Եւ յանտես բիբս հեղուցու զտիւ .

Զխցեալ ճանապարհս լսելեաց յարգա-
րեսցէ .

Եւ լսելի արասցէ նոր և չքնաղ երաժըշ-
տութիւն հեշտալուր ականջաց .

Երգեսցեն համերք և հաշմանդամք մո-
ռացին զցուպ իւրեանց .

Եւ վազեսցեն ուրախութեամբ իբրև
զթեթև եղջերուս :

No sigh, no murmur, the wide world
shall hear;
From every face he wipes off every tear.
In adamantine chains shall death be
bound,
And hell's grim tyrant feel the eternal
wound.
As the good shepherd tends his fleecy
care,
Seeks freshest pasture, and the purest
air;
Explores the lost, the wandering sheep
directs,
By day o'ersees them, and by night pro-
tects;
The tender lambs he raises in his arms,
Feeds from his hand, and in his bosom
warms:
Thus shall mankind his guardian care
engage,
The promised father of the future age.

Հառաչանա կամ հեծուծիւնս ոչ ևս
լուիցէ աշխարհ լայնածաւալ,
Յամենայն ծնօտից սրբէ նա զարաւ-
սուս :

Յադամանդեայ շղթայս կապեացի մահ,
Եւ խիստ բռնաւորն դժսխոց վերաւորես-
ցի 'ի վերս յաւերժս :
Որպէս հովիւ քաջ հովուեսցէ զասրա-
բարձ խնամն իւր,
Ածցէ յարօտ դաշարի և յօդ սուրբ .

Խնդրէ զկորուսեալն, և ուղղէ զմոլորեալ
ոչխարն .

Հսկէ նոցա զտիւ, և զգիշեր պաշտպանէ .

Զփափուկ գառինսն բառնայ 'ի բազուկս
իւր .

Ձեռամբ իւրով դարմանէ զնոսա, և 'ի
ծոց իւր ջեռուցանէ .

Այսպէս սրահպանողական գթովք խնա-
մեսցէ և զմարդիկ

Հայրն խոստացեալ հանդերձելոյ յաւի-
տենին :

No more shall nation against nation rise,
 Nor ardent warriors meet with hateful
 eyes,
 Nor fields with gleaming steel be cover'd
 o'er,
 The brazen trumpets kindle rage no
 more;
 But useless lances into scythes shall bend,
 And the broad falchion in a plough-share
 end.
 Then palaces shall rise; the joyful son
 Shall finish what his short-lived sire be-
 gun;
 Their vines a shadow to their race shall
 yield,
 And the same hand that sow'd, shall
 reap the field.
 The swain in barren deserts with sur-
 prise
 Sees lilies spring, and sudden verdure
 rise:

Ոչ ևս յարիցէ ազգ յազգի վերայ .
 Ոչ բոցավառ մարտիկք հանդիպեսցին
 ատելի աչօք ,
 Ոչ ևս դաշաք 'ի շողիւն սուսերաց ծած-
 կեսցին ,
 Կամ փող պղնձի վառեսցէ զսրտմտու-
 թիւն .
 Այլ անպէտ նիզակք գալարեսցին ման-
 գալ ,
 Եւ լայն սուսեր փոխեսցի 'ի խոփ :

Յայնժամ կառուցին պալատք , որդին
 բերկրապատար
 Կատարեսցէ զոր սկսեալ է հայրն սակա-
 ւակեաց .
 Այգիք նոցա հովանի արասցեն զաւա-
 կաց նոցա ,
 Եւ ձեռն որ սերմանեաց նոյն և հնձեսցէ
 զանդաստանն :
 Մանուկ հովուին յանջրդի անապատս
 սքանչացեալ
 Տեսանէ ընծիւղեալ շուշանս , և յան-
 կարծ ծածկեալ գալարեօք .

And starts, amidst the thirsty wilds to
 hear
 New falls of water murmuring in his
 ear.
 On rifted rocks, the dragon's late abo-
 des,
 The green reed trembles, and the bul-
 rush nods.
 Waste sandy valleys, once perplex'd
 with thorn,
 The spiry fir and shapely box adorn:
 To leafless shrubs the flowery palms
 succeed,
 And odorous myrtle to the noisome weed.
 The lambs with wolves shall graze the
 verdant mead,
 And boys in flowery bands the tiger lead.
 The steer and lion at one crib shall meet
 And harmless serpents lick the pilgrim's
 feet.

Եւ հիանայ լուեալ 'ի ծարաւուտ եր-
կրէ

Նորալուր վեժմունս կարկաշող ջուրց :

Յապառաժ վէմս , 'ի խշտիս վեշապաց .

Դողդոջէ եղէգն դալարի , և տատանի
կնիւն :

Յանարգասաւոր յաւազուտ 'ի տատանկ
անտառ հովտի

Յուրանաձև նոճ և գեղաղէշ զուարճա-
նայ տօսախ .

Զտերևամբերկ թուփս փոխանակէն ծաղ-
կալից արմաւենիք ,

Եւ զապտկալին դժնիկ անուշահոտ
մուրտ .

Գառինք ընդ գայլոց ճարակեացին 'ի դա-
լար մարգագետինս ,

Եւ մանկունք ծաղկալից կապանօք չըն-
ցուսցեն զինձ :

Յուլ և առիւծ 'ի միասին ճարակեացին ,

Եւ օձ անլնաս լիզուցու զգարչապարս
սլանդխտին :

The smiling infant in his hand shall
take
The crested basilisk and speckled snake,
Pleased, the green lustre of the scales
survey,
And with their forky tongue shall inno-
cently play.
Rise, crown'd with light, imperial Sa-
lem, rise !
Exalt thy towery head, and lift thy eyes!

See a long race thy spacious courts a-
dorn ;
See future sons, and daughters yet un-
born ,
In crowding ranks on every side arise,
Demanding life, impatient for the skies!
See barbarous nations at thy gates attend,

Walk in thy light, and in thy temple
bend ;
See thy bright altars throng'd with pro-
strate kings,

Եւ մանուկ զուարթ առցէ 'ի ձեռն իւր
 Զքարք կատարաւոր և զօձ խայտաճա-
 մուկ,
 Ի կանաչ փայլուն թեփոց նոցա զուար-
 ճացեալ
 Երկճղի լեզուօքն խաղասցէ անմեղա-
 բար:
 Արի, լուսապսակդ Երուսաղէմ, քաղաք
 արքայի, արի.
 Առ 'ի վեր զաշտարակեայ զգլուխքո և
 համբարձ զաչսդ.
 Տես զի երկայն սերունդ զուարճացու-
 ցանեն զընդարձակ գաւիթսքո.
 Տես զհանդերձեալ որդիս քո և զդըս-
 տերս անծինս տակաւին
 Շուրջ զքե խռնեալ դասադաս
 Եւ խնդրեն կեանս՝ անձկացեալ երկնից:
 Ահաւասիկ խուժք սպաս հարկանեն առ
 գրունսքո,
 Գնան 'ի լոյսքո, և երկրպագեն 'ի տա-
 ճարիքում.
 Ահա առ պայծառ սեղանովք քովք խրո-
 նին երկրպագու թագաւորք,

And heap'd with products of Sabeau
springs!

For thee Idume's spicy forests blow,

And seeds of gold in Ophir's mountains
glow.

See heaven its sparkling portals wide
display,

And break upon the in a flood of day!

No more the rising son shall gild the
morn,

Nor evening Cynthia fill her silver horn;

But lost, dissolved in thy superior rays,

One tide of glory, one unclouded blaze

O' erflow thy courts: the Light himself
shall shine

Reveal'd, and God's eternal day be thi-
ne!

The seas shall waste, the skies in smoke
decay,

Եւ 'ի նմա կուտեալ բերք Սաբայեան
աղբերց :

Վասն քո Եդուլմայ անուշահոտ շնչեն
անտառք ,

Եւ փայլեն ձոյք ոսկւոյ 'ի լերինս Սով
փերայ :

Ահաւասիկ երկնից գեղանշոյլ փեռեկին
դրունք ,

Եւ շողեն 'ի քեզ հոսանս լուսոյ :

Ոչ ևս ելք արևու ոսկենշոյլ փայլեցուսցէ
զառաւօտ ,

Եւ ոչ գիշերի Կիւնթիայ արծաթի եղ
ջիւրքն նշողեսցեն .

Այլ յաղթեալ և քակեալ 'ի գերագոյն
ճառագայթից քոց ,

Զեղումն փառաց , և անաղօտ նշոյլք

Շողասցին 'ի գաւիթս քո . ինքնին լոյսն
փայլեսցի

Անտուեր . և յաւիտենական օր Տեառն
եղիցի 'ի քեզ :

Ծովք ապականեսցին , և երկինք իբրև
զծուխ մաշեսցին .

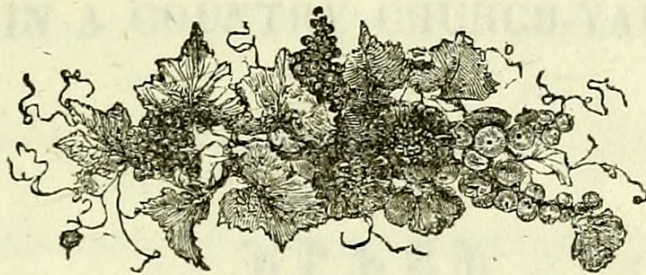
Rocks fall to dust, and mountains melt
away ;
But fix 'd his word, his saving power re-
mains ;
Thy realm for ever lasts, thy own Mes-
siah reigns !

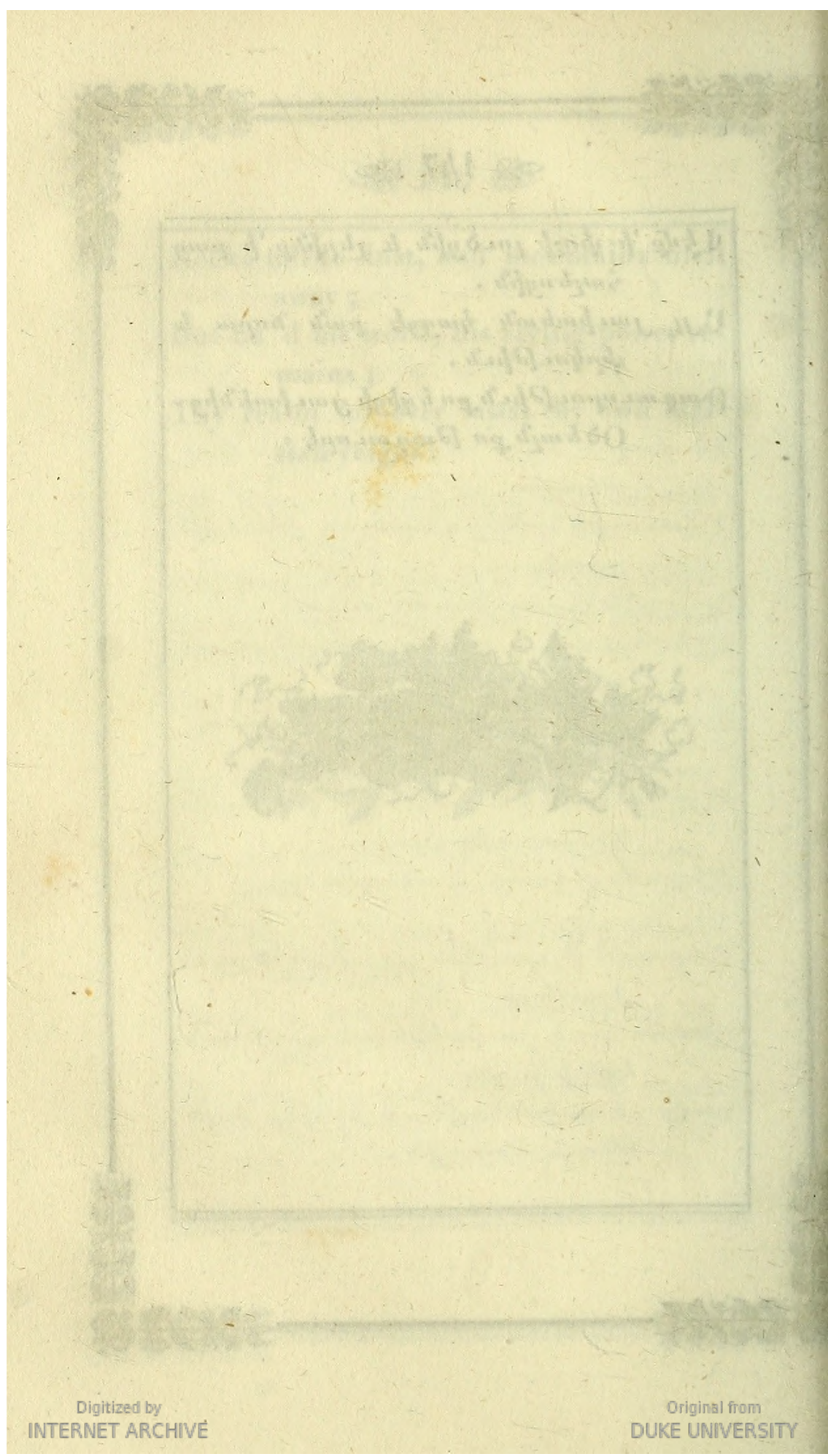

Վէմք 'ի փռչի լուծցին և լերինք 'ի բաց
հալեսցին .

Այլ յաւիտեան կացցէ բան նորա և
փրկութիւն .

Թագաւորութիւնքո եղեցի յաւիտենից .
Օծեալն քո թագաւորէ :

G R A Y ' S

ELEGY

IN A COUNTRY CHURCH-YARD.

Կ Ր Է Յ Ի

ԵՂԵՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Ի ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆ

ELEGY

IN A COUNTRY CHURCH-YARD.

The Curfew tolls the knell of parting
day,
The lowing herds wind slowly o' er
the lea,
The ploughman homeward plods his
weary way,
And leaves the world to darkness and
to me.

Now fades the glimmering landscape on
the sight,
And all the air a solemn stillness
holds,

ԵՂԵՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Ի ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԳԵՐԵՉՄԱՆԱՏՈՒՆ

Հնչէ պղինձն ազդարար գնացելոյ ա-
լուր,
Եւ անդեայք բառաչող դառնան ընդ
դաշտն դանդաղ,
Հերկագործն յիւր տաղաւար ուղղէ
զընթացս խոնջ վաստակ,
Թողու զաշխարհ ինձ և խաւարի .

Եւ մ'թագնի աղօտաւոյս երկիրն առաջի
աչաց,
Եւ երկինք հաւաքն 'ի վսեմ դառնան
հանդարտութիւն .

Save where the beetle wheels his droning
flight,
And drowsy tinklings lull the distant
folds;

Save that from yonder ivy-mantled to-
wer,
The moping owl does to the moon
complain
Of such, as wand' ring near her secret
bower,
Molest her ancient solitary reign.

Beneath those rugged elms, that yew-
tree's shade,
Where heaves the turf in many a
mould' ring heap
Each in his narrow cell for ever laid,

The rude Forefathers of the hamlet
sleep.

Կոյադնդիուն միայն հիւ գայ 'ի Թուիչ
բզղական ,
Եւ զօղանջիւն քնաբեր զնինջ ածէ
զհեռաւոր փարախաւ :

Միայն անդուստ 'ի բաղեղնազգեստ յաշ-
տարակէն
Միայնակեաց բուծակն առնէ լուս-
նոյն բողոք
Զնոցանէ՝ զի մերձ Թափ առեալ 'ի գաղտ
նին իւր տերևազարդ հովանոց
Խռովէն զիւրոյին նախնական առանձ-
նութեանն սկստութիւն :

Ի ներքոյ հաստաբուն կնճեաց և բար-
տւոյն հովանւոյ,
Ուր ամբառնայ մարմանդադեղ կոյտ
հողոյ ,
Մէն մի 'ի նեղ յայս 'ի խցկունս անկեալ
զնին միշտ
Անաւաճոյճ նախնիք գեղջն ննջեալ 'ի
բուն :

The breezy call of incense-breathing
Morn,
The swallow twitt' ring from the
straw-built shed,
The cock's shrill clarion, or the echoing
horn,
No more shall rouse them from their
lowly bed.

For them no more the blazing hearth
shall burn,
Or busy housewife ply her evening
care:
No children run to lisp their sire's re-
turn,
Or climb his knees the envied kiss to
share.

Oft did the harvest to their sickle yield,
Their furrow oft the stubborn glebe
has broke;

Քաղցրաշունչ հրաւեր խնկաբոյր Արշա-
լուսոյն ,
Ծիծառն ճչող 'ի յարդածածկոյթ 'ի
խրճթէն ,
Աքաղաղին գեղգեղ սուր , կամ փող
հնչող
Ոչ ևս զարթուսցէ զնոսա 'ի խոնարհ
անկողնոցն :

Քանզի ոչ ևս վասն նոցա փայլեսցի հուր
զուարթ ,
Կամ տանտիկին բազմափոյթ տարա-
ծեսցէ զերեկոյեան ինամա .
Ոչ և մանկունք ընթասցին թոթովելով
'ի դարձ հօրն
Կամ ընդ ծունկս 'ի վեր ամբառնալ 'ի
բաժանորդ ըղձացելոյ համբուրին :

Ստէպ հունձք անսային նոցին գերան-
դւոյ ,
Արօր նոցա յաճախ զխիստ կոշտ պա-
տաուէր ,

How jocund did they drive their team
afield!

How bow'd the woods beneath their
sturdy stroke!

Let not ambition mock their useful
toil,

Their homely joys, and destiny ob-
scure ;

Nor grandeur hear with a disdainful
smile

The short and simple annals of the
poor.

The boast of heraldry , the pomp of
power,

And all that beauty, all that wealth
e'er gave,

Await alike th' inevitable hour.

The paths of glory lead but to the
grave.

Ի՛բր զուարթ զուծս եզանց 'ի դաշտ
նոքա ածէին .

Ո՛րսկէս թեքէր անտառն ընդ հարուա-
ծովն զօրաւոր :

Մի՛ անափառն այսպանեացէ զշահաւէտն
վաստակ

Ընդ առտնին ցնծութեանն և զան-
նշան նոցին պայման ,

Եւ մի ճոխն լուիցէ արհամարհանօքն
ծաղու

Զհակիրճն և զանպաճոյճ դէպս աղ-
քաւին :

Որ ինչ փառք զարմի և պերճութիւն
իշխանութեան ,

Որ ինչ գեղ և մեծութիւն բնաւ եր-
բէք շնորհեաց

Հանգունատիս մնայ միշտ անհրաժեշտն
աւուր :

Եւ փառաց շաւիղ ոչ այլուր քան 'ի
գերեզման ածէ զմարդ :

Nor you, ye proud, impute to these the
 fault,
 If memory o' er their tomb no trophies
 raise,
 Where through the long-drawn aisle and
 fretted vault
 The pealing anthem swells the note of
 praise.

Can storied urn or animated bust

Back to its mansion call the fleeting
 breath?
 Can honour's voice provoke the silent
 dust,
 Or flatt'ry soothe the dull cold ear
 of death?

Perhaps in this neglected spot is laid

Some heart once pregnant with cele-
 stial fire ;

Եւ մի դու ամբարհաւաճ, պարսաւանս
սոցա դիցես,
Թէ յիշատակն ոչ ամբառնայ 'ի վերայ
չիրմացն յաղթանակս,
Ուր ընդ երկարաձիգ ապաւէն և հոյա-
կասկամար
Ահեղագոչ սաղմոսաց կցուրդ ամբառ-
նան զձայնս գովութեանց :

Եւ կարիցէ՞ սափօրն նշանաւոր կամ ան-
դրին կենդանատիս,
Յետս 'ի բնակութիւն իւր կոչել ըզ-
չունչն փախստական .
Եւ ձայն պատուոյ շարժել զփոշին ան-
բարբառ,
Կամ ողորական բան ամոքել զցուրտ
ականջս մահուն :

Եւ թերևս յայս ամայի լքեալ վայր
հանգչի
Սիրա լցեալ երբեմն երկնային հուրբ ,

Hands, that the rod of impire might
have sway 'd,
Or waked to ecstasy the living lyre.

But knowledge to their eyes her ample
page
Rich with the spoils of time did ne' er
unroll ;
Chill penury repress 'd their noble rage,
And froze the genial current of the
soul.

Full many a gem, of purest ray serene,
The dark unfathom 'd caves of Ocean
bear:
Full many a flower is born to blush un-
seen,
And waste its sweetness on the desert
air.

Եւ ձեռք որ կարող էին ունել զգաւա-
զան պետութեան
Կամ 'ի հիացումն վերբերել զկեն-
դանին զքնար :

Եւ սակայն գիտութիւնն , 'ի տեսիլ նո-
ցա զընդարձակ ասպարէզս
Զճոխացեալն աւարաւ ժամանակին
ոչ եբաց բնաւ .

Եւ ցուրտ չքաւորութիւն ընկճեալ զնո-
ցա զազնուականն զայրուց
Եւ սառուցեալ զեռանդուն ընթացս
հոգւոյն :

Բազում չքեղ և պայծառաւիայլ մարգա-
րիաս

Բարձեալ տանին խաւարամած ան-
սահման անձաւք ովկիանու .

Բազում ծաղկունք ծնեալք 'ի ծաղկել
անտեսանելի

Կորուսանեն զքաղցր բուրմունս ընդ
տարածս օդոյ :

Some village-Hampden, that with daunt-
less breast

The little tyrant of his fields with-
stood ;

Some mute inglorious Milton here may
rest,

Some Cromwell guiltless of his coun-
try's blood.

Th' applause of list'ning senates to com-
mand,

The threats of pain and ruin to des-
pise,

To scatter plenty o'er a smiling land,

And read their hist'ry in a nation's
eyes,

Their lot forbad : nor circumscribed a-
lone

Their growing virtues, but their cri-
mes confined ;

Իբրև Հէմբարն ոք սրտիւն անվէհեր

Բռնակալին իւրոց անդոցն դիմա-
դարձ .

Եւ լռիկ ոք անփառունակ Միւտըն հան-
գչի աստ ,

Եւ Քրոմվէլ 'ի հայրենեացն յարենէ
անարատ :

Հրամայել գովութիւնս ունկնդիր ծե-
րակուտին ,

Արհամարհել զսպառնալիս և աւեր-
մանց և պատժոց ,

Լիութիւնս սփռել գեղածիծաղ յեր-
կրին վերայ ,

Ընթեռնուլ զվէպս նոցին յունկն ժո-
ղովրդեան .

ժխտեաց նոցա բախան . և ոչ միայն ամ-
փոփէր

Զնորաբոյս առաքինութիւնս , այլ և
զսահմանաւոր եղերունսն :

Forbad to wade through slaughter to a
throne,
And shut the gates of mercy on man-
kind,

The struggling pangs of conscious truth
to hide,
To quench the blushes of ingenuous
shame,
Or heap the shrine of luxury and pride
With incense kindled at the Muse's
flame.

Far from the madding crowd's ignoble
strife,
Their sober wishes never learn'd to
stray ;
Along the cool sequester'd vale of life

They kept the noiseless tenor of their
way.

Արգել լինէր 'ի յօանփօխ ընդ կօտո-
րածս 'ի գահոյս,
Փակեալ զգրունս շնորհաց մարդկու-
թեան,

Ճշմարտութեան ծանուցելոյ թագու-
ցանել զտագնապող բռնութիւն,
Անհետ առնել զշառագունանս աղ-
նուական ամօթոյ,
Կուտել 'ի բագին հեշտ ախտին և ամ-
բարհաւաճ գոռոզութեան
Զխնկենիս վառեալ 'ի բոց Մուսայից:

Հեռի 'ի վատ նախանձայոյզ ջանից ան-
միտ ամբօխին,
Նոցա իղձք կանօնեալ չուսան երբէք
զարտուղէլ.
Ընդ գիւրամոք և մենաւոր հովիտս կե-
նաց
Կալան նոքա զլուկ կարգ ճանա-
պարհի:

Yet ev' n these bones from insult to protect

Some frail memorial still erected nigh,

With uncouth rhymes and shapeless
sculpture deck 'd,

Implores the passing tribute of a
sigh.

Their name, their years, spelt by th' un-
letter'd Muse,

The place of fame and elegy supply :

And many a holy text around she strews,

That teach the rustic moralist to
die.

For who, to dumb forgetfulness a prey,

This pleasing anxious being e' er re-
sign'd,

Եւ սակայն այս ոսկերք 'ի նախատանաց
 յապաւէն
 Ունին մօտ կանգնեալ յիշատակ ինչ
 դուզնաքեայ
 Անարուեստ չափմամբ զարդարեալ և
 քանդակաւ անհեթեթ,
 Ազաջաւոր անցաւորին հատուցանել
 տուրս հաւաքանաց :

Անուանք նոցա և ամբ հեգեալ յանդէտ
 Մուսայէն
 Լնու զոեղի և համբաւոյ և գովու-
 թեանց
 Եւ յաճախ վկայութիւն ինչ սուրբ գրոց
 շուրջ եդեալ
 Գեղձուկ իմաստասիրին մեռանելոյ
 օրէնս տայ :

Քանզի ո՞րբէք 'ի լռիկ մոռացութեան
 'ի յաւար
 Զբաղմահոգն , զսիրելին յանձնեաց
 կեանս ,

Left the warm precincts of the cheerful
day,
Nor cast one longing ling'ring look
behind ?

On some fond breast the parting soul
relies,
Some pious drops the closing eye re-
quires ;
Ev' n from the tomb the voice of Nature
cries,
Ev' n in our Ashes live their wonted
Fires.

For thee, who mindful of th' unhonour'd
Dead
Dost in these lines their artless tale
relate ;
If chance, by lonely Contemplation led,
Some kindred Spirit shall inquire thy
fate,

Եւ եթող զեռանդուն սահմանս խնդա-
գին աւուրց ,
Եւ ոչ ըզձակաթ հառաչանս զհետ
հայելով արձակեաց :

Հոգի գնացելոյն 'ի սիրելին դիմէ լանջս

Եւ յաչացն 'ի փակել զչիթս խնդրէ
զգթութեան արտասուաց ,
Եւ 'ի շիրմէն իսկ ձայն բնութեան աղա-
ղակէ ,
Եւ յաճիւնս մեր կենդանի կայ նոցին
հուրն թափառեալ :

Վասնքո , որ յուշարար անփառունակն
մահու

Ի տողս յայսոսիկ զնոցայն պատմես
դէպս զանարուեստ ,
Եթէ յանկարծ առանձնակի բերեալ
անձին մտաց խորհրդով
Կարեկից ոք հոգի խնդրեսցէ զքոյինդ
ճակատագիր ,

Haply some hoary-headed Swain may
say,

‘Oft have we seen him at the peep of
dawn
Brushing with hasty steps the dews away

To meet the sun upon the upland
lawn.

‘There at the foot of yonder nodding
beech

That wreathes its old fantastic roots
so high,
His listless length at noontide would he
stretch,

And pore upon the brook that bab-
bles by.

‘Hard by yon wood, now smiling as in
scorn,

Mutt’ring his wayward fancies he
would rove;

Գուցէ որ ալևոր շինական պատմեսցէ ,

Յաճախ տեսաք մէք զնա յերևել ար-
շալուսոյն

Յրուել հապճեպ ընթացիւք զցօղսն 'ի
բաց

Առ հանդիպել արևու 'ի վերայ ծա-
ռազարդ բլրոյ :

Անդ 'ի ստոր ընդ ոտիւք ոստալից կալ-
նւոյն

Որ պատէ զիւր հինաւուրց զանհե-
թեթ արմատս 'ի խոր ,

Սովոր էր տարածեալ դնել 'ի միջօրէի

Պշուցեալ ընդ առուակն որ դըդընջ-
մամբ սահեալ գնայր :

Մերձ մօտակաց անտառին ծիծաղելով
երբեմն ընդ հենդն ,

Մըմնջելով զգժնդակ ցնորս մտացն
յոր թափառէր ,

Now drooping, woful wan, like one for-
lorn,
Or crazed with care, or cross'd in
hopeless love.

'One morn I miss'd him on the cu-
stom'd hill,
Along the heath and near his fav'rite
tree ;

Another came ; nor yet beside the rill,

Nor up the lawn, nor at the wood
was he ;

'The next with dirges due in sad array

Slow through the church-way path we
saw him born.

Approach and read (for thou canst read)
the lay,

Graved on the stone beneath yon aged
thorn,

Մերթ վշտագին և այլադէմ իբր անոք
անօգնական ,

Մերթ 'ի մտաց անկեալ հոգով , մերթ
խոչ ընդ ոտն անկեալ անյոյս
սիրոյն :

Յառաւօտութի միում չէր նա 'ի սո-
վորեալ բլրին ,

Եւ ոչ 'ի Թփուտս ընդ սիրելի իւր ծա-
ռովն .

Եկն այլ առաւօտ և պակասէր նա ան-
դրէն

Ոչ առ վտակին , ոչ 'ի ծառաւորունկս ,
ոչ յանտառին .

Եւ յերրորդումն յեղերերգական 'ի
ձայնս ողբոց 'ի կարգ տխուր

Տեսի զնա բարձեալ տանել յամրա-
քայլ եկեղեցւոյն ընդ ուղի :

Մերձեցիր և ընթերցիր զտողսդ , քանզի
դիտես ընթեռնուլ ,

Քանդակեալ 'ի վիմին 'ի ներքոյ հին-
աւուրց դժնկին :

THE EPITAPH

Here rests his head upon the lap of
Earth

A Youth, to Fortune and to Fame
unknown

Fair Science frown'd not on his humble
birth,

And Melancholy mark'd him for her
own.

Large was his bounty, and his soul sin-
cere,

Heav'n did a recompense as largely
send :

He gave to Mis'ry all he had, a tear,

He gain'd from heav'n ('t was all he
wish'd) a friend.

ՏԱՊԱՆԱԳԻՐ

Աստ հանգչի 'ի ծոց երկրի

Երիտասարդ ոմն բաղդի և համբաւոյն
անծանօթ

Գեղեցիկն գիտութիւն ոչ կնճռեաց
ճակատ 'ի խոնարհ նորին 'ի ծը-
նունդ

Եւ մեղամաղձ տխրութիւն սեփա-
կանեաց յինքն :

Ընդարձակ էր գթութիւն նորա և միտք
անկեղծ .

Շնորհեցին նմա երկինք փոխարէն ըստ
ճոխ պարգեւացն .

Մատոյց նա թշուառին զամենայն զոր
ունէրն , արասոր մի ,

Եւ յերկնից ստացաւ (զոր ըզձայր
միայն) բարեկամ զոք :

No farther seek his merits to disclose,

Or draw his frailties from their dread
abode,

(There they alike in trembling hope re-
pose,)

The bosom of his Father and his
God.

Մի այլ ևս խնդրեցես զարգեանցն
 ցոյցս
 Եւ մի 'ի գուրս հանցես զտկարու
 թիւնսն յահաւոր բնակութենէն,
 Որ իբր 'ի դողդոջուն ակնկալութեան
 հանգչին անդէն,
 Ի ծոց հօրն և Աստուծոյն :

ON THE DEATH
OF A FAVOURITE CAT

'Twas on a lofty vase's side,
Where China's gayest art had dyed

The azure flowers, that blow ;
Demurest of the tabby kind,

The pensive Selima reclined,
Gazed on the lake below.

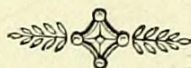
Her conscious tail her joy declared ;

The fair round face, the snowy beard,

The velvet of her paws,

Ի ՄԱՆ

ՄԻՐԵԼԻՈՅ ԿԱՏՈՒԻ

Առ բարձու անթուլն
Յորում զուարճալի արուեստ ճենաց
նկարեալ էր
Կապուտակ ծաղկունս փթթեալ ,
Վայելագոյնն 'ի խայտաբէտ ազ
գին ,
Մտայոյզն Սելեմայ խոնարհեալ ,
Կայր ակնկառոյց 'ի լճակն որ 'ի նմա :

Տուտ նորա վկայ է բերկրութեան
սրտին .
Զգեղեցիկ բոլորչի դէմն , զճիւնա
թոյր մօրուն ,
Զթաւիշ թաթիցն իւրոց ,

Her coat, that with the tortoise
vies,
Her ears of jet, and emerald eyes,
She saw ; and purr 'd applause.

Still had she gazed ; but 'midst the tide
Two angel forms were seen to glide,
The Genii of the stream :
Their scaly armour's Tyrian hue
Through richest purple to the view
Betray 'd a golden gleam.

The hapless Nymph with wonder saw :
A whisker first and then a claw,
With many an ardent wish,

Զմորթ իւր՝ որ նախանձաբեր է
կրիայի ,
Զսեւթոյր զականջս իւր , և ըզ-
ղմրլխտեայ զաչսն ,
Ետես , և հեղեկ մրմնջեր գովեստս :

Տակաւին ոչ կասեր՝ի հայելոյ անդր ,
այլ՝ի մէջ ջրոյն
Երևէին կրկին չքնաղագեղք զի Լո-
ղային ,
Ոգեք լճակին .
Թե փաւոր զրահիցն նոցա գոյն Տիւ-
րացի
Խառն ընդ գեղածիծաղ ծիրան-
ւոյն՝ զաչս
Զօշոտեր իբրև նշոյլ ոսկեղէն :

Յաւերժահարսնն հիբացեալ ետես
հիացմամբ .
Զընչացսն նախ , և ապա զճիրանսն
Մեծափափաք անձկանօք

She stretch 'd in vain to reach the
prize.
What female heart can gold de-
spise?
What Cat's averse to fish?

Presumptuous Maid! with looks intent
Again she stretch 'd, again she bent,
Nor knew the gulf between.
(Malignant Fate sat by, and smi-
led)
The slipp' ry verge her feet be-
guiled,
She tumbled headlong in.

Eight times emerging from the flood,
She mew 'd to ev 'ry wat 'ry God,
Some speedy aid to send.

Կարկառեաց վայրապար ժամանել
աւարին :

Ո՞ր սիրտ կանացի կարող իցէ ար-
համարհել զոսկի :

Ո՞ր 'ի կատուոց խորշի 'ի ձկանէ :

Ո՞վ յանդգնութեան կանացի բնու-
թեան . սշուցեալ աջօք

Վերստին կարկառեցաւ , վերստին
խոնարհեցաւ ,

Եւ ո՛չ ծանեաւ զներքին անդուհդան .

Չարասէր բաղդն նստէր առ . նովաւ
և ծիծաղէր .

Դիւրասահ եղերքն խարդաւանեցին
զոտս նորա՝

Եւ թաւալեցաւ անդէն գլխ'ի վայր :

Զուժ նուազ ելեալ յերեսս ջուրց

Մլաւեաց ամենայն ջրական աստուա-
ծոց

Առաքելնմա երազահաս օգնութիւն :

No Dolphin came, no Nereid stirr'd:

Nor cruel Tom, nor Susan heard.

A Fav' rite has no friend!

From hence, ye Beauties, undeceived,

Know, one false step is ne'er retrie-
ved,

And be with caution bold.

Not all that tempts your wand'ring
eyes

And heedless hearts, is lawful pri-
ze ;

Nor all, that glisters, gold.

Ո՛չ Դլբին մի եկն , և ոչ խլրտեցաւ
դք Ներէիտ .

Ո՛չ անագորոյնն թոմ , և ոչ Շուշան
լուաւ :

Սիրեցեալն չունէր զոք բարեկամ :

Յայսմանէ , ո՛վ չքնաղագեղք , խրա-
տեալք ,

Ուսարուք եթէ չիք դարման միոյ վսի-
պակ քայլափոխի .

Եւ զգուշութեամբ լերուք յան-
դուգն :

Ոչ ամենայն որ հրասուրէ զթա-
փառական աչս ձեր

Եւ զանզգոյշ սիրտդ յաղթանակ
իցէ օրինաւոր ,

Եւ ոչ ամենայն որ շողայ ոսկի :

187

THE
CHRISTIAN YEAR

ԱՄ
ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ

MORNING

Hues of the rich unfolding morn,
That, ere the glorious sun be born,
By some soft touch invisible
Around his path are taught to swell; —

Thou rustling breeze so fresh and gay,
That dancest forth at opening day,
And brushing by with joyous wing,
Wakenest each little leaf to sing; —

Ա Ռ Ա Ի Օ Տ

Երանգք ճոխ առաւօտուն պարզելոյ ,
 Որ յառաջ քան զծագումն լուսափառ
 արեգական
 Փափուկ և անտեսանելի շօշափմամբ
 Ուսեալ էք սփռիլ շուրջ զգնացիւք նո-
 րա ,

Դու շառաջող հողմիկ զովագին և զը-
 ւարթ ,
 Որ 'ի բանալ աւուրն կաքաւես ,
 Եւ զուարթագին թեօք հուպքերեալ
 Զամենայն մանրիկ տերևս զարթուցա-
 նես յերգ ,

Ye fragrant clouds of dewy steam,
By which deep grove and tangled stream
Pay, for soft rains in season given,

Their tribute to the genial heaven ; —

Why waste your treasures of delight
Upon our thankless, joyless sight ;

Who day by day to sin awake,
Seldom of heaven and you partake ?

Oh ! timely happy, timely wise,
Hearts that with rising morn arise !

Դուք ամսք քաղցրահոտք ցօղալեց
 գոլորշեաց ,
 Որովք թաւ անտառք և շրջանաստոյտ
 գետք ,
 Փոխան փափուկ անձրեաց տուէրոց ըստ
 ժամանակի տարւոյն , հատու-
 ցանեն
 Զհարկ իւրեանց հեշտ երկնից .

Ընդէր մաշէք 'ի զուր զձերոյին գանձս
 հեշտութեան
 Առաջի ապաշնորհ և անբարեզուարժ
 մերոց աչաց .
 Որ օր ըստ օրէ զարթուցեալ 'ի մեղս ,
 Դուն ուրեք հաղորդ գտանիմք երկնից
 և ձեզ :

Ո՛հ , սիրտք վաղահաս երանելիք և
 վաղաժաման իմաստունք ,
 Որ յառնէք ընդ առաւօտուն յարուցե-
 լ՛՛յ ,

Eyes that the beam celestial view,
Which evermore makes all things new!

New every morning is the love
Our wakening and uprising prove ;
Through sleep and darkness safely
brought,
Restored to life, and power, and thought.

New mercies, each returning day,
Hover around us while we pray ;
New perils past, new sins forgiven,
New thoughts of God, new hopes of
heaven.

If on our daily course our mind

Աչք որ տեսանէք զերկնային ճառա-
գայթն ,
Որ միշտ 'ի նորոգումն ածէ զամենայն :

Եւ զի յամենայն առաւօտու նորոգի սէրն ,
Հաւատարիմ առնէ զայն զարթնուլ
մեր և յառնել .

Անցեալք անվտանգ ընդ քուն և ընդ խա-
լար ,
Կազդուրիմք 'ի կեանս , 'ի զօրութիւն և
'ի մտածութիւն :

Նոր ողորմութիւնք 'ի դարձ ամենայն
աւուր
Սաւառնին զմեզ յաղթել մերում ,
Անցեալ զնոր վտանգօք , քաւեալ նոր մե-
ղանաց ,
Նոր խորհուրդք զԱստուծոյ , նոր աղըն-
կալութիւնք երկնից :

Եթէ յառօրեայ ընթացս միտք մեր

Be set to hallow all we find,

New treasures still, of countless price,
God will provide for sacrifice.

Old friends, old scenes, will lovelier
be,
As more of heaven in each we see:

Some softening gleam of love and prayer
Shall dawn on every cross and care.

As for some dear familiar strain
Untir'd we ask, and ask again,
Ever, in its melodious store,
Finding a spell unheard before;

Ուղղեսցին 'ի սրբագործել զամենայն յոր
հանդիպիմք ,
Նոր գանձս անգին արժանեօք
Պատրաստեսցէ մեզ Աստուած փոխան
նուիրացն :

Հին բարեկամք , հին տեսարանք սի-
րելի և հանդիպեսցին
Որչափ առաւել երկնային ինչ 'ի նոսա
տեսանիցեմք .
Ամոքիչ ճառագայթ ինչ սիրոյ և աղօ-
թից
Նշոյլս արձակեսցէ 'ի վերայ ամենայն
նեղութեանց և անձկութեանց :

Որպէս 'ի սիրելի և յընտանի աղէպա-
տանս
Հարցանեմք անխոնջ և միւսանգամ հար-
ցանեմք ,
Միշտ 'ի քաղցրախօսիկ մ'թերսն
Գտեալ բան անլուր յառաջագոյն .

Such is the bliss of souls serene,
When they have sworn, and stedfast
mean,
Counting the cost, in all to' espy
Their God, in all themselves deny.

O could we learn that sacrifice,
What lights would all around us rise !
How would our hearts with wisdom talk
Along Life's dullest dreariest walk !

We need not bid, for cloister 'd cell,
Our neighbour and our work farewell,
Nor strive to wind ourselves too high
For sinful man beneath the sky:

Այսպէս է և երանութիւն խաղաղա-
ւէտ ոգւոց
Յորժամ ուխտս եդեալ իցեն և հաստա-
տութեամբ խոստացեալ՝
Հաշուեալ զծախսն՝ յամենայնի դիտել
Զաստուած իւրեանց, յամենայնի ուրա-
հալ զանձինս :

Իցէ թէ ուսանէաք զայն պատարագ,
Որպիտի՛ լոյս ցոլանայր զմեւք .
Ո՛րպէս իմաստութեամբ սիրտք մեր խօ-
սէին
Ի տխրագին և յանհանճար ընթացս կեն-
ցաղոյս :

Չէր ինչ հարկ յայնժամ բարեաւ մնա-
ասել մեզ
Մերձաւորին և վատտակոց մերոց վասն
մեհակեաց խղկան ,
Եւ ոչ ճգնել ՚ի վեր մղել զանձինս ,
Որ կարի բարձր է մեղապարտ մարդոյ որ
ընդ երկնաւ :

The trivial round, the common task,
 Would furnish all we ought to ask;
 Room to deny ourselves; a road
 To bring us, daily, nearer God.

Seek we no more; content with these,
 Let present Rapture, Comfort, Ease,
 As heaven shall bid them, come and
 go: —
 The secret this of Rest below.

Only, o Lord, in thy dear love
 Fit us for perfect Rest above;

'Ի ռամիական գնացս 'ի սովորական
պարոս

Գտցուք զամենայն՝ զոր պարտ իցէ մեզ
խնդրել .

Սենեակ յուրանալ զանձինս , և ճանա-
պարհ

Որ ածցէ զմեզ օր ըստ օրէ հպաւորագոյն
առ. Աստուած :

Մի խնդրեսցուք ինչ այլ , սովիմք շա-
տացեալ՝

Այժմիկ յափշտակութիւն մտաց , քաջա-
լերութիւն և հանգիստ ,

Որպէս և երկինք հաճեսցին , եկեսցեն
և գնասցեն .

Այս գալտնիք ստորին անդորրու-
թեան :

Միայն , ո՛վ Տէր , գթալից սիրով քով
Պատշաճեա զմեզ վերին կատարեալ ան-
դորրութեան ,

And help us, this and every day,
To live more nearly as we pray.

EVENING

'Tis gone, that bright and orb'd blaze,
Fast fading from our wistful gaze;
Yon mantling cloud has hid from sight
The last faint pulse of quivering light.

In darkness and in weariness
The traveller on his way must press,
No gleam to watch on tree or tower,
Whiling away the lonesome hour.

Եւ օգնեա մեզ յայսմ և յամենայն ա-
լուր ,
Զի օր ըստ օրէ առաւել ևս կեցցուք ըստ
այնմ ըստ որում աղաչեմք :

ԵՐԵԿՈՅ

Ի բաց գնաց լուսապայծառ և ա-
նուաձև բոցն
Փութանակի նուաղեալ յակնկառոյց
տեսանելեաց մերոց .
Ահաւասիկ ամպ սրարյածեալ ծած-
կեաց 'ի տեսութենէ մերմէ
Զյետին նուաղ ճօճումն դողդոջուն
լուսոյն :

Ճանապարհորդն 'ի խաւարի և վաս-
տակաբեկ
Պարտի երազել զընթացսն ,
Զեք նշոյլ որ հսկեսցէ 'ի վերայ ծառոյ
կամ աշտարակի ,
Եւ 'ի բաց յամեցուսցէ զժամն ամայի :

Sun of my soul ! Thou Saviour dear,

It is not night if Thou be near:
Oh ! may no earth-born cloud arise
To hide Thee from thy servant's eyes.

When round thy wondrous works be-
low
My searching rapturous glance I throw,
Tracing out Wisdom, Power, and Love,
In earth or sky, in stream or grove ; —

Or by the light thy words disclose
Watch Time's full river as it flows,
Scanning thy gracious Providence,
Where not too deep for mortal sense : —

Արեգակն հոգւոյ իմոյ, սիրեցեալ
 Փրկիչդ իմ,
 Չէ գիշեր եթէ դու մերձ իցես .
 Ո՛հ մի յարիցէ ամալ երկրածին
 Ծածկել զքեզ յաչաց ծառայիքո :

Մինչ շուրջ զհրաշալի գործովք քովք
 աստ 'ի խոնարհ
 Զբազմայոյզ հայեցուածս իմ հրաշա-
 ցեալ արկանեմ,
 Նկատեալ իմաստութիւն, կարողութիւն
 և Սէր
 Յերկրի կամյերկինս, 'ի գետս կամյան-
 տառս .

Կամ լուսով ծագելով 'ի բանից քոց
 Զննեմ զղեղուն գետ ժամանակին 'ի հո-
 սել նորին՝
 Կշռեալ զբարերար Նախախնամութիւն
 քո ,
 Երբ չիցէ կարի խորին մահացու մտաց ,

When with dear friends sweet talk I
hold,
And all the flowers of life unfold; —
Let not my heart within me burn,
Except in all I Thee discern.

When the soft dews of kindly sleep
My wearied eyelids gently steep,
Be my last thought, how sweet to rest
For ever on my Saviour's breast.

Abide with me from morn till eve,
For without Thee I cannot live:
Abide with me when night is nigh,
For without Thee I dare not die.

Յորժամ ընդ սիրելի բարեկամաց
 քաղցր զբանիւք անկանիմ,
 Եւ պարզեմ զամենայն ծաղիկս կենաց,
 Մի՛ բորբոքեսցի սիրտ իմ յիս,
 Բայց միայն յամենայնի յորս զքեզ տեսանիցեմ:

Յորժամ փափուկ ցօլ ամոքարար նիրհ
 ման
 Ողողեսցէ մեղմով զսոնջ արտւանուհս
 իմ,
 Յետին մոռածութիւն իմ եղեցի՝ զեարդ
 քաղցր է հանգչել
 Միշտ 'ի վերայ լանջաց Փրկչին իմոյ:

Լէր ընդ իս յառաւօտէ մինչև յերեկոյ,
 Քանզի առանց քո անհնարին է ինձ
 կեալ.
 Լէր ընդ իս յորժամ մերձենայ գիշերն,
 Քանզի ոչ իշխեմ մեռանել առանց քո:

Thou Framer of the light and dark,
Steer through the tempest thine own
ark :
Amid the howling wintry sea
We are in port if we have Thee.

The Rulers of this Christian land,
'Twixt Thee and us ordained to stand,
Guide Thou their course, O Lord, a-
right,
Let all do all as in thy sight.

Oh ! by thine own sad burthen, bor-
ne
So meekly up the hill of scorn,

Դու պատրաստիչ լուսոյ և խաւա-
րի,
Ղեկավարեա 'ի մըրըկի զտապանքո .

Ի մէջ կաղկանձող հողմակոծ ծովուն
Ի նաւահանգստի եմք եթէ իցես դու
ընդ մեզ :

Զառաջնորդաց քրիստոնէական աշ-
խարհիս ,
Որոց հրամայեցեր լինել միջնորդ ընդ
քեզ և ընդ մեզ ,
Դու ինքն ուղիղ առաջնորդեա զըն-
թացսն , ո՛վ Տէր ,
Ամենեքեան գործեսցեն զամենայն իբ-
րու առաջի աչաց քոց :

Ո՛վ , տխուր բեռամբդ քով ,

Զոր այնպէս հեզութեամբ տարար 'ի
վեր ընդ բլուրն նախատանաց ,

Teach Thou thy Priests their daily cross
To bear as thine, nor count it loss!

If some poor wandering child of thine
Have spurn' d, to-day, the voice divine,
Now, Lord, the gracious work begin ;
Let him no more lie down in sin.

Watch by the sick: enrich the poor
With blessings from thy boundless
store:
Be every mourner's sleep to-night
Like infant's slumbers, pure and light.

Ուսո՛ երիցանց քոց զոր ըստ օրեայ խաչ
իւրեանց
Տանեւ իբրեւ զքոյդ , և մի համարեւ վայ-
րապար :

Եթէ տառասեալ ոք յորդուց քոց և
մոլորահետ
Առ ոտն հարեալ իցէ այսօր զաստուա-
ծային ձայն քո ,
Այժմէն , Տէր , սկիզբն առցէ գործ գը-
թութեան քո ,
Եւ ոչ ևս ննջեսցէ 'ի մեղս :

Հսկեա առ հիւանդաւ , ճոխացո զաղ-
քատն
Օրհնութեամբք անզրաւական գանձուց
քոց •
Յայսմ գիշերի քուն ամենայն սգացելոց
եղիցի
Իբրեւ զնիրհ մանկան տղայոյ անարատ
և թեթեւ :

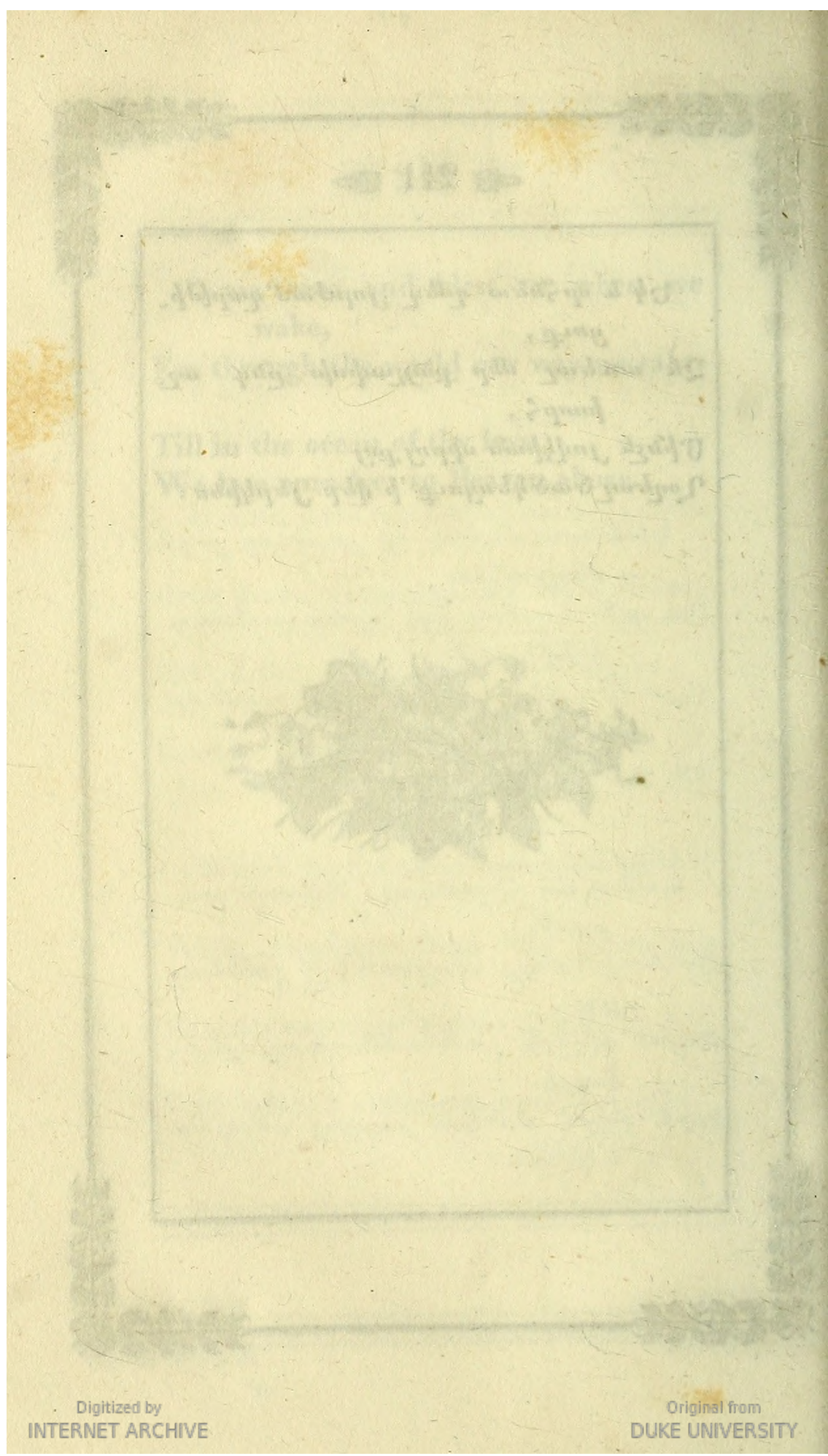
Come near and bless us when we
wake,
Ere through the world our way we take:

Till in the ocean of thy love
We lose ourselves in Heaven above.

Եկ և օրհնեա զմեզ յորժամ զարթի-
ցուք,
Չև առեալ մեր քայլափոխ ընդ աշ-
խարհ,
Մինչև յովկիան սիրոյ քոյ
Ղօղեալ ծածկեսցուք 'ի վեր յերկինս :

Г Л Р Р Л Р У Э

ԱՌԱԿԱԽՕՍ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

THE WORDS

OF WISDOM

Few and precious are the words which
the lips of Wisdom utter:
To what shall their rarity be likened?
What price shall count their
worth?
Perfect and much to be desired, and gi-
ving joy with riches,
No lovely thing on earth can picture all
their beauty.

They be chance pearls, flung among the
rocks by the sullen waters of O-
blivion,

Բ Ա Ն Ք

Ի Մ Ա Ս Տ ՈՒ Թ Ե Ա Ն

Սակաւ և ծանրագին են բանք զոր հնչեն
շրթունք Իմաստութեան .

Որովմ' նմանութեան նմանեացին դժուա-
րագիւտ բանքն : Եւ որ գին
կշռեսցէ զարժանիս նոցա :

Կատարեալ և կարի ցանկալի, և տան
ուրախութիւն հանդերձ ճոխու-
թեամբ .

Եւ ոչ ինչ ցանկալի 'ի վերայ երկրի տայ-
ցէ ճշգրիտ զնկարագիր ամենայն
գեղեցկութեան նոցա :

Իցեն մարգարիտք, սփռեալք 'ի մէջ
ժայռից յամէհի ջուրց Մոռա-
ցութեան ,

Which Diligence loveth to gather, and
hang around the neck of Memo-
ry ;

They be white-winged seeds of happiness,
wafted from the islands of the
blessed,

Which Thought carefully tendeth, in
the kindly garden of the heart ;

They be sproutings of an harvest for e-
ternity, bursting through the
tilth of time,

Green promise of the golden wheat, that
yieldeth angels' food ;

They be drops of the crystal dew, which
the wings of seraphs scatter,

When on some brighter sabbath, their
plumes quiver most with delight:

Such, and so precious, are the words
which the lips of Wisdom utter.

Զոր ցանկան ժողովել Փոյթք , և զսա-
րանոցէն կախել զՅիշատակաց .

Իցեն սալտակաթև սերմանք երջանկու-
թեան , խոյացեալք 'ի կղզեաց
երանելեաց ,

Զորս մաաժուծիւն խնամովք դարմանէ
'ի գեղազուարճ պարտիզի սրտին .
Իցեն բողբոջք որայի յաւիտենից բող-
բոջեալք յակօսս ժամանակի ,

Դաւարաբոյս առհաւատչեայ ոսկեգոյն
ցորենոյ , որ տայ կերակուր հրեշ-
տակաց .

Իցեն կաթք բիւրեղանման ցօղոյ , զոր
սփռեն թեք սերովքէից ,
Յորժամ 'ի լուսափայլ շաբաթու թօ-
թափեսցեն խնդու.թեամբ զփե-
տուրս իւրեանց .

Այսպիսի և այսչափ ծանրագին են բանք ,
զոր շրթունք խմսատու.թեան
հնչեն :

Yet more, for the half is not said, of
their might, and dignity, and
value ;

For life-giving be they and glorious, re-
dolent of sanctity and heaven :

As the fumes of hallowed incense, that
veil the throne of the Most High ;

As the beaded bubbles that sparkle on
the rim of the cup of immorta-
lity ;

As wreaths of the rainbow spray, from
the pure cataracts of Truth :

Such, and so precious, are the words
which the lips of Wisdom utter.

Yet once again, loving student, suffer
the praises of thy teacher,

For verily the sun of the mind, and the
life of the heart, is Wisdom :

Այլ առաւել ևս, զի և ոչ կէսք 'ի կիսոցն
ասացան զգօրութենէ, զպատուոյ
և զարժանեաց նոցա .

Քանզի կենսատու են և փառաւոր, և
բուրեն զհոտ սրբութեան և զեր-
կնից .

Որպէս զծուխ սրբազան խնկոյ, որ առա-
գաստի զգահոյիւք Բարձրելոյն .

Որպէս զմարգարտայեռ պղպղակս որ
շուրջ շողան զբաժակաւն անմա-
հութեան .

Որպէս զպսակ գեղաճամուկ ոտտոց 'ի
մաքրափայլ ջրվէժս ճշմարտու-
թեան .

Այսպիսի և այսչափ ծանրագին են
բանք, զոր չըթուէք իմաստու-
թեան հնչեն :

Այլ միւսանգամ, սիրեցեալդ ուսու-
մասէր, լուր զգովութիւնս վար-
ժողին քո ,

Զի արգարե արեգակն մտաց և կեանք
սրտի է իմաստութիւն .

She is pure and full of light, crowning
grey hairs with lustre,
And kindling the eye of youth with a
fire not its own ;
And her words, whereunto canst thou
liken them ? for earth cannot
show their peers :

They be grains of the diamond sand ,
the radiant floor of heaven,

Rising in sunny dust behind the chariot
of God ;

They be flashes of the day-spring from
on high, shed from the windows
of the skies ;

They be streams of living waters, fresh
from the fountain of Intelligence:
Such, and so precious, are the words
which the lips of Wisdom utter.

For these shall guide thee well, and
guard thee on thy way ;

Անասական է և լուսաւոր, զաւիտ հերաց
նշուլիւք սլտակէ,
Եւ զաչս մանկութեան բորբոքէ անբուն
հրով .

Եւ զբանս նորա որո՞ւմ նմանութեան
նմանեցուցես . քանզի երկրի
անհնարին է ցուցանել զհաւա-
սարսնոցա .

Իցեն հառք ագամանդեայ աւազոյ ,
ճառագայթարձակ յատակ եր-
կնից ,

Որ յառնիցեն փոշի արփային զկնի կա-
ռացն Աստուծոյ .

Իցէ բոց այգոյն ծագելոյ 'ի բարձանց՝
հոսեալ 'ի սլատուհանաց երկնից .

Իցեն վտակք կենդանի ջուրց առուա-
ցեալ յաղբերէ հանճարոյ .

Այսպիսի և այսչափ ծանրագին են
բանք, զոր չըթուիք իմաստու-
թեան հիշեն :

Վասն զի բարւոք առաջնորդեցեն քեզ,
և սլահեցեն զքեզ 'ի ճանա-
սարհի բում .

And wanting all beside, with these shalt
thou be rich:

Though all around be woe, these shall
make thee happy ;

Though all within be pain, these shall
bring thee health ;

Thy good shall grow into ripeness, thine
evil wither and decay,

And Wisdom's words shall sweetly charm
thy doubtful into virtues :

Meanness shall then be frugal care ;
where shame was, thou art mo-
dest ;

Cowardice riseth into caution, rashness
is sobered into courage ;

The wrathful spirit, rendering a reason,
standeth justified in anger ;

The idle hand hath fair excuse, propping
the thoughtful forehead.

Եւ թէպէտ սոսկ յայլմէ ամենայնէ, սո-
քօք եղեցիս ճոխ.

Թէպէտ շուրջ զքեւ աղէտք, սոքա երանե-
լի արասցեն զքեզ.

Թէպէտ և 'ի ներքս ամենայն ուրեք ցաւք,
սոքա ածցեն քեզ առողջութիւն.

Երանութիւն քո բարգաւաճեացի և հա-
սունացի, թշուառութիւն քո
թառամեացի և չքացի.

Եւ բանք Իմաստութեան քաղցրութեամբ
ամոքեսցեն զվարանս քո յառա-
քինութիւնս.

Զաղքատութիւն քո փոխանակեսցէ
յայնժամ սակաւապէտ խնամ, և
ուր յամօթ լինէիր, եղեցիս հա-
մեստ.

Ագահութիւն փոխեսցի 'ի զգուշառ-
ութիւն, յանդգնութիւն սան-
ձեսցի 'ի քաջութիւն.

Բարկացող միտք, տուեալ զպատճառ-
սըն, կացցէ մնացէ արդարա-
ցեալ 'ի ցասմանն.

Եւ ձեռն դատարկ գեղեցիկ չքմեղանօք
արդարասցի՝ նեցուկ մտեալ խոր
հըրդալից ճակատուն:

Life shall have no labyrinth but thy steps
can track it,
For thou hast a silken clue, to lead thee
through the darkness:

The rampant Minotaur of ignorance
shall perish at thy coming,
And thine enfranchised fellows hail thy
white victorious sails.

Wherefore, friend and scholar, hear the
words of Wisdom ;

Whether she speaketh to thy soul in the
full chords of revelation ;

In the teaching earth, or air, or sea ;
in the still melodies of thought ;

Or, haply, in the humbler strains that
would detain thee here.

Ի կեսնս չեցէ բաւիլ յորում չգտանի-
ցեն հետս քայլափոխք քո ,
Քանզի 'ի ձեռին քում է կծիկն մետաք-
սեայ առաջնորդել քեզ ընդ խա-
ւարս .

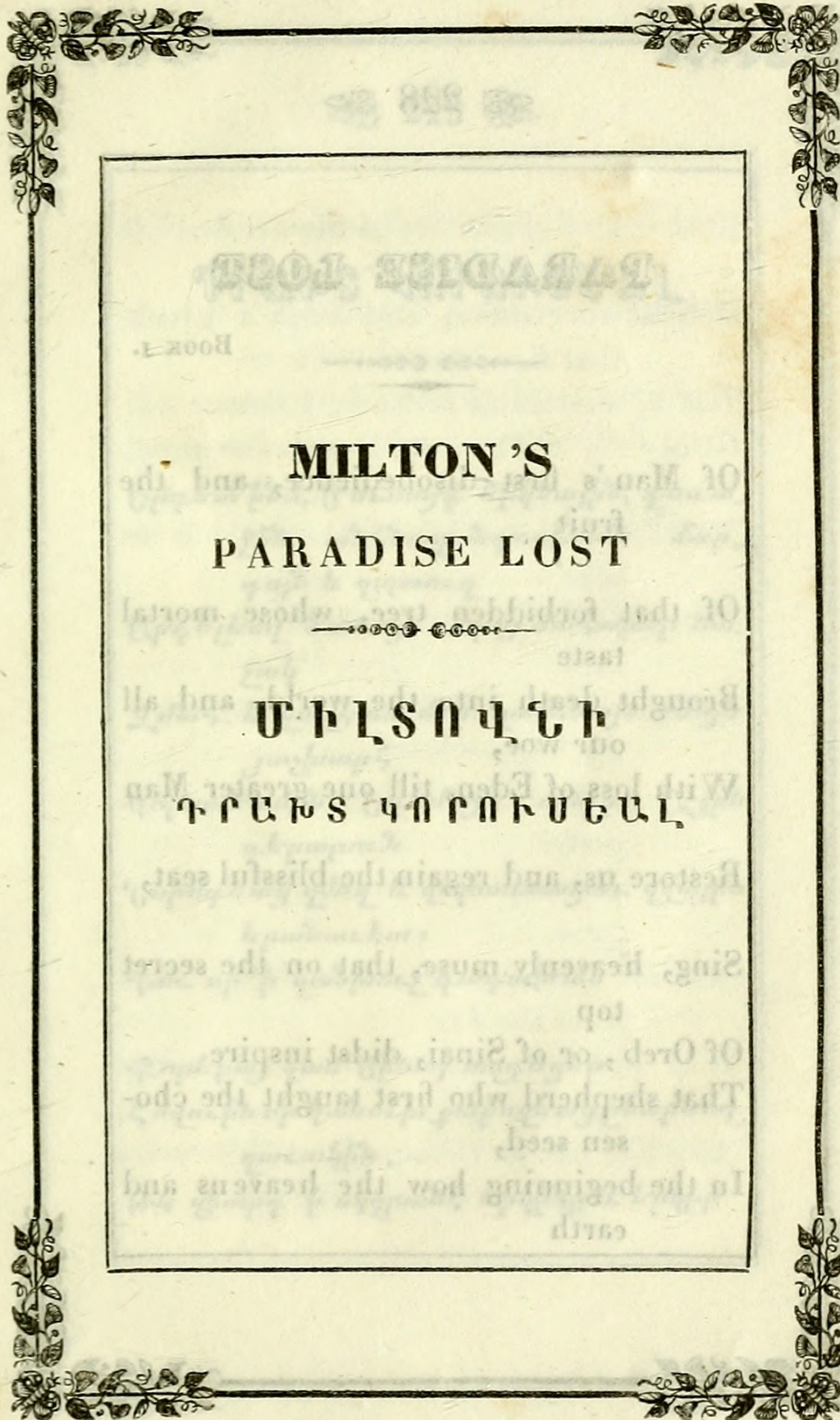
Ի յարձակել Մարգարուլ տգիտութեան՝
կորիցէ 'ի գալստեան քում ,
Եւ եղբարք քո ազատացեալք՝ ողջոյն տա-
ցեն սպիտակ առագաստից քոց
յաղթողականաց :

Վասն այնորիկ , բարեկամ իմ և աշա-
կերտ , լուր բանից Իմաստու-
թեան ,

Եթէ երբէք խօսեսցի ընդ հոգւոյ քում
քաղցրահնչեւն աղեօք յայտնու-
թեան ,

Ի վարժել զերկիր , զօգ կամ զծով , խա-
ղալ քաղցրաձայնութեամբ խոր-
հըրդոյ ,

Կամ թէ բնաւ խոնարհագոյն չափօք
որ դեգերեցուսցեն զքեզ աս-
տանօր :

PARADISE LOST

BOOK I.

Of Man's first disobedience, and the
fruit

Of that forbidden tree, whose mortal
taste

Brought death into the world, and all
our woe,

With loss of Eden, till one greater Man

Restore us, and regain the blissful seat,

Sing, heavenly muse, that on the secret
top

Of Oreb, or of Sinai, didst inspire
That shepherd who first taught the cho-
sen seed,

In the beginning how the heavens and
earth

ԴՐԱԽՏ ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ

Երգեա՛ ինձ, Մուսայդ Երկնային, զառա-
 ջին անհնազանդութիւն մար-
 դոյն և զպտուղ
 Արգելեալ ծառոյն . որոյ մահաբեր ճա-
 շակ
 Զմահ և զաղէտս մեր զամենայն եմոյծ
 յաշխարհ
 Կորստեամբն Եդեմայ . մինչև Այրն
 գերաբուն
 Նորոգեաց զմեզ և վերաստացաւ զվայրն
 երանաւէտ :
 Դու որ 'ի զանխուլ գագաթան
 Քորեբայ կամ Սինայ ազգեցեր
 Հովուին որ կանուխ քարոզեաց ընտրեալ
 զաւակին ,
 Թէ զեւորդ 'ի սկզբանէ Երկինք և Երկիր

Rose out of chaos: or, of Sion hill
 Delight thee more, and Siloa's brook
 that flow'd
 Fast by the oracle of God; I thence
 Invoke thy aid to my adventurous song,
 That with no middle flight intends to
 soar
 Above the Aonian mount, while it pur-
 sues
 Things unattempted yet in prose or rhy-
 me.
 And chiefly thou, o Spirit, that dost
 prefer
 Before all temples the upright heart and
 pure,
 Instruct me, for thou know'st; thou
 from the first
 Was present, and with mighty wings
 outspread,
 Dove-like sat'st brooding on the vast
 abyss,

Վերբերեցան յանդնդոց . և կամ եթէ
 ընդ լեառն Սիոնի
 Կամ ընդ վտակն թէ հաճեցար Սելովայ,
 որ գնայ խաղաղ
 Առ դաբիրաւն Աստուծոյ, անդուստ
 Կարդամ ես զքեզ յօգնութիւն յան-
 դուգն երգոյս՝
 Որ 'ի թռիչս խիզախեալս նկրտի վերա-
 թռել
 Անդր քան զլեառնն Աւոնեան, զհետ
 կրթեալ
 Զիրաց որ չէ են անցեալ ընդ փորձ շա-
 րագրաց կամ տալից :
 Այլ դու, որքան զոտաճարս
 Զսիրտ սուրբ ընտրես և զուղիղ,
 Դու ինքն ուսո՞ զիս, հոգի ամենագէտ .
 Անդ էիր 'ի սկզբանէ աղաւնակերպ
 Տարածեալ զհզօր թևս քո զլայնատարր
 անդնդովք

And madest it pregnant: what in me is
 dark,
 Illumine; what is low, raise and sup-
 port;
 That to the highth of this great argu-
 ment
 I may assert eternal Providence,
 And justify the ways of God to men.

Say first, for heaven hides nothing from
 thy view,
 Nor the deep tract of hell; say first,
 what cause
 Moved our grand parents, in that happy
 state,
 Favour 'd of Heaven so highly, to fall off
 From their Creator, and transgress his
 will
 For one restraint, lords of the world
 besides?

Եւ եղեր զայն արգասաւոր, լուսաւո-
րեա՛ զիմն

Խաւար, և զնուաւորութիւնս առ 'ի վեր-
բարձրացո .

Զի ըստ բարձրութեան առաջագրու-
թեանս մեծի

Կարող եղէց յայտնել զյաւիտեհական
նախախնամ տեսչութիւնն ,

Եւ արդարացուցանել առ մարդիկ զճա-
նապարհս Աստուծոյ :

Ասա նախ, քանզի ոչ երկինք ծածկեն
ինչ յերեսաց քոց ,

Եւ ոչ սանդարամեաք անդնդոց . Ազէ
առա՛, զինչ

Հրապուրեաց զնախահարսն մեր անդ յե-
րանելի կեանսն ,

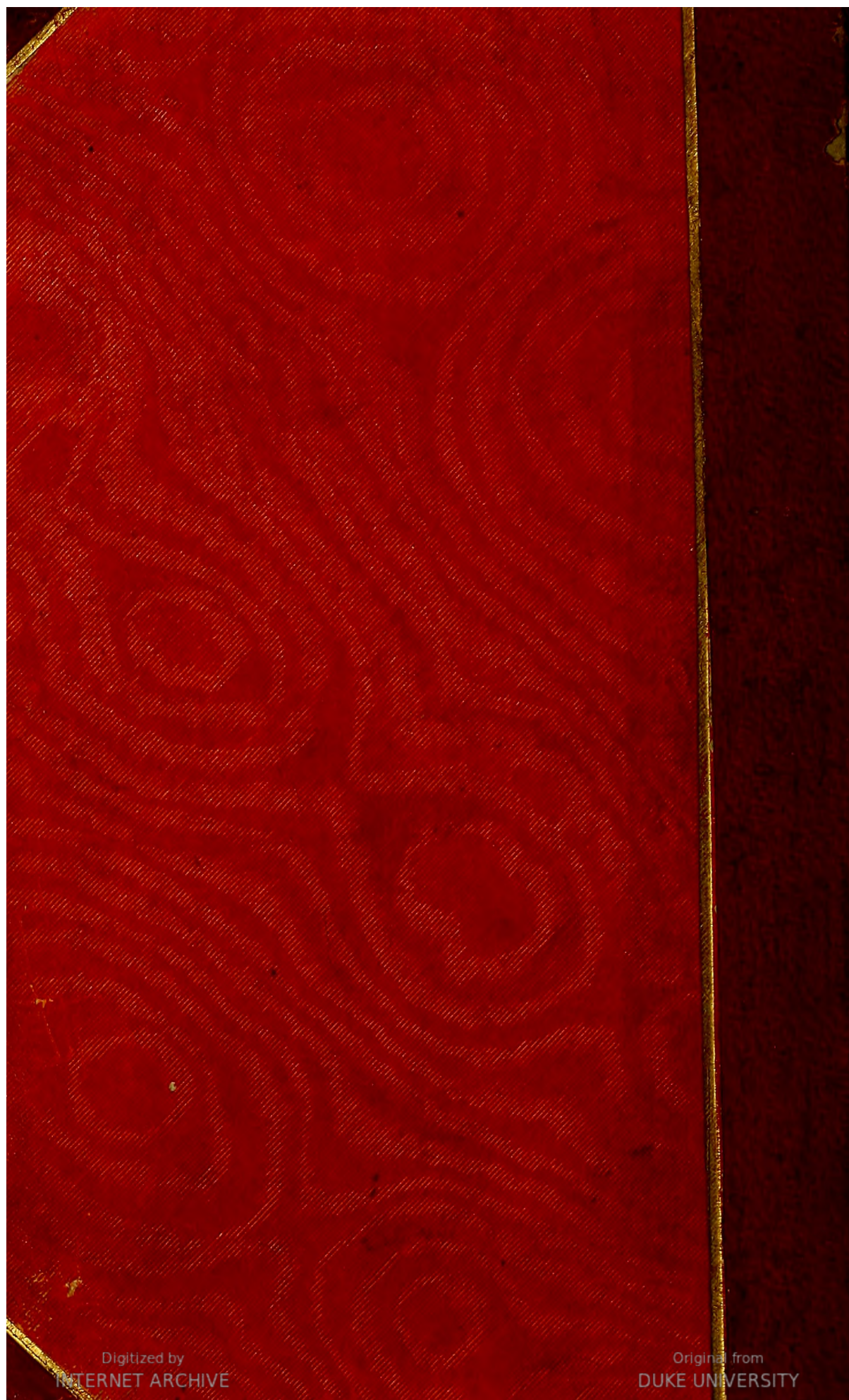
Զբաղմօրինակ խնամեալսն յերկնից՝ օյ-
տել

Յարարէն իւրեանց . և անցանել ըստ
կամն նորա

Վասն միոյ և եթ պատուիրանին , թէ
պէտ և այլով ամենայնիւ տէր
էին տիեզերաց :

Digitized by
INTERNET ARCHIVE

Original from
DUKE UNIVERSITY